

Advies Natuurwaarden Smidte

Advies Natuurwaarden Smidte

Inhoud

Rapport en bijlagen

14 mei 2012

Projectnummer 184.00.50.00.15

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
2	Plangebied en voorgenomen plannen	7
2.1	Ligging	7
2.2	Huidige situatie	7
2.3	Historie	8
2.4	Bodemsamenstelling en grondwaterstand	8
2.5	Voorgenomen plannen	9
3	Gebiedsbescherming en effectbepaling	11
3.1	Natuurbeschermingswet 1998	11
3.2	Streekplan - Ecologische Hoofdstructuur	12
3.3	Streekplan - Natuurwaarden buiten de Ecologische Hoofdstructuur	13
4	Soortenbescherming en effectbepaling	17
4.1	Vaatplanten	18
4.2	Zoogdieren - vleermuizen	19
4.3	Zoogdieren - overige	20
4.4	Vogels	21
4.5	Amfibieën	23
4.6	Reptielen	24
4.7	Vissen	24
4.8	Dagvlinders	25
4.9	Libellen	26
4.10	Overige ongewervelden	26
5	Conclusie en consequenties	27
5.1	Beschermde gebieden	27
5.2	Nader onderzoek	27
5.3	Beschermde soorten	27
5.4	Uitvoerbaarheid	28
6	Bronnen	29
6.1	Veldbezoek	29
6.2	Media	29
6.3	Gegevens	30
6.4	Literatuur	30

Bijlagen

Inleiding

De gemeente Opsterland is voornemens om het dorpshuis en het sportcentrum in Terwispel uit te breiden. Daaraan gekoppeld, wordt een aantal verouderde woningen van de woningbouwvereniging gesloopt en vervangen door eigentijdse nieuwbouw, waarbij de stedenbouwkundige opbouw van de buurt wordt herzien. Beide ingrepen gaan ten koste van een deel van de ijsbaan. Om deze ontwikkeling mogelijk te maken, dient een bestemmingsplanprocedure ten behoeve van een wijzigingsplan te worden gevoerd. In dit kader is het conform artikel 3.1.6 van het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) noodzakelijk een onderzoek uit te voeren naar effecten op de natuurwaarden (soortenbescherming en gebiedsbescherming).

AANLEIDING

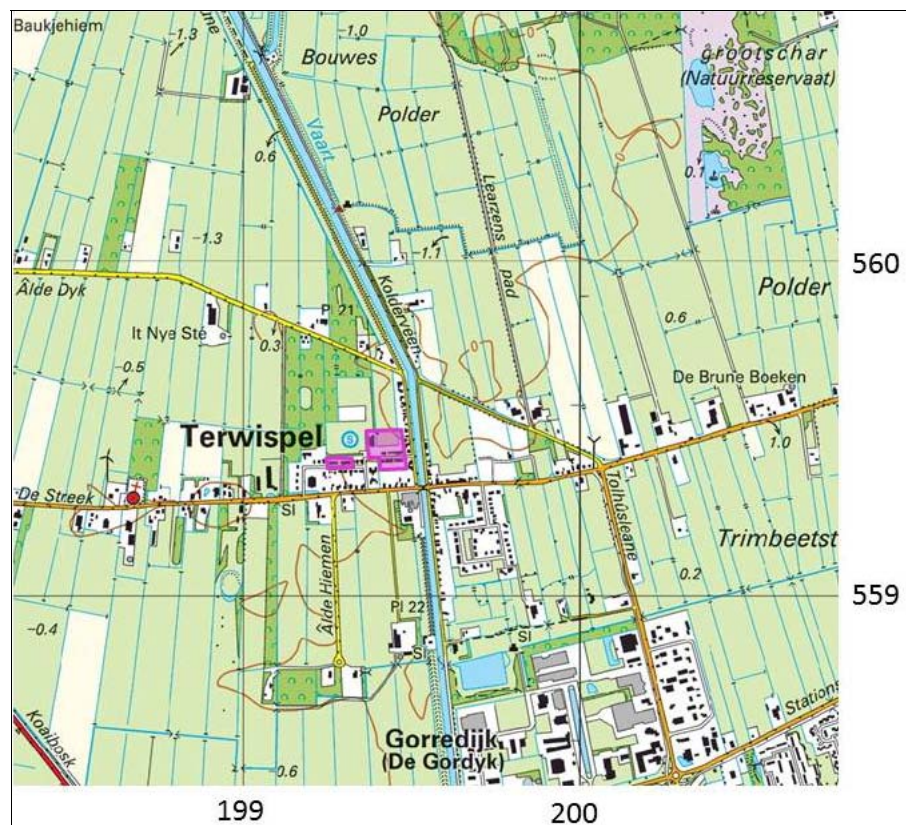
Het Advies Natuurwaarden behandelt de ecologische beoordeling van vorengenoemde activiteit. De effecten op natuurwaarden worden beoordeeld in relatie tot bestaande wet- en regelgeving op het gebied van soortenbescherming en gebiedsbescherming. De soortenbescherming is vastgelegd in de Flora- en faunawet en de gebiedsbescherming in de Natuurbeschermingswet 1998, de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte, de Provinciale Ruimtelijke Verordening en het streekplan. Waar nodig wordt aandacht besteed aan het Besluit Rode lijsten flora en fauna. Nadere informatie over deze wet- en regelgeving is opgenomen in bijlage 1.

DOEL VAN HET ADVIES

Overigens zullen naar verwachting zowel de soortenbescherming als de gebiedsbescherming per 2013 worden ondergebracht in de nieuwe Wet natuurbescherming, waarbij de natuurmonumenten onder de planologische bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur zullen vallen.

De ligging van het plangebied wordt weergegeven in figuur 1.

PLANGEBIED

Figuur 1. Topografische kaart met ligging plangebied (roze)

OPZET VAN HET RAPPORT

Het rapport bestaat uit de volgende onderdelen:

- een beschrijving van het plangebied en de voorgenomen plannen;
- een beschrijving van de effecten op de te beschermen natuurwaarden;
- de conclusies en de consequenties.

INFORMATIE

De beschrijving van de relevante te beschermen natuurwaarden is gebaseerd op:

- bestaande bronnen zoals databanken, verspreidingsatlassen, waarnemingsoverzichten, rapporten en websites;
- een verkennend veldbezoek waarbij vooral is gekeken naar kritische en/of beschermde soorten, zowel wat betreft aanwezigheid van als potenties voor deze soorten.

BEORDELING

Op basis van de bekende gegevens en het veldbezoek zijn de mogelijke effecten als gevolg van de toekomstige ontwikkelingen bepaald. Daarnaast zijn (de effecten van) deze ontwikkelingen beoordeeld in het kader van de natuurwetgeving. De conclusie in dit rapport is onder het voorbehoud dat aanvullend onderzoek noodzakelijk is met oog op de sloop van woningen. Waar nodig wordt aandacht geschonken aan eventuele mitigerende en compenserende maatregelen.

BEVINDINGEN

Tot slot worden in hoofdstuk 5 Conclusie en consequenties de bevindingen van het onderzoek kort weergegeven.

Plangebied en voorgenomen plan- nen

2

2.1

Ligging

Het plangebied ligt aan de noordzijde van het dorp Terwispel, in het kilometerhok¹ 199-559 en in het uurhok¹ 11-44. Figuur 1 geeft een overzicht van de ligging van het plangebied en het kilometerhok. Het plangebied ligt aan de straat Smidte en grenst aan of overlapt met de sportvelden en de ijsbaan die bij het dorps huis horen. Aan de noord- en westzijde grenst het plangebied via sportvelden aan een bos. De bebouwing aan de Alde Dyk langs de Nieuwe Vaart vormt de oostgrens.

2.2

Huidige situatie

Het dorps huis staat centraal in het plangebied tussen sportvelden en de ijsbaan. Aan de zuidkant ligt een half verharde parkeerplaats met een groenperk. De Smidte is een straat met een verspringing en drie toegangen. De bebouwing bestaat uit verschillende rijenwoningen afgewisseld met enkele twee-onder-een-kapwoningen.

Dorps huis aan de kant van de beoogde uitbreiding

Bebouwing zuidkant Smidte

¹ Een kilometerhok is een vastgelegd gebied van 1 km bij 1 km. De Topografische Dienst heeft deze hokken ingevoerd als rasterverdeling voor het tekenen van de topografische kaarten van Nederland. Een uurhok is een gebied van 5 km bij 5 km gebaseerd op diezelfde verdeling.

Een van beide rijtjes identieke woningen aan de westkant Smidte

Achterzijde één van twee iets daarvan verschillende (uit drie rijtjes identieke woningen aan de oostkant

De Smidte is een vrij smalle klinkerstraat met slechts ruimte voor half in de stoep verzonken parkeren, soms brede voortuinen, kleine plantvakken en nog relatief jonge bomen. De beoogde ontwikkelingen gaan ten koste van een deel van de ijsbaan van Terwispel. Deze is door sloten afgescheiden van de omliggende bebouwing. De sloot naast het dorps huis heeft een harde beschoeiing. De sloot aan de zuidkant heeft deels steile en deels vloeiend verloopende oevers. Deze watergang is zichtbaar gedurende de winter geschoond. In beide sloten is de waterkwaliteit slecht en licht er een dichte zuurstofloze sliblaag op de bodem. In de zuidoosthoek wijst een ijzerbacterievlies op kwel. Naast het dorps huis is waarschijnlijk een waterbeheersingspunt.

2.3

Historie

In 1927 stond de school nog ongeveer op de plek van het dorps huis (10). Rond 1960 was de Smidte al aangelegd, maar alleen ten zuiden daarvan stond bebouwing. Het gebied De Vlier, tussen De Streek en de Alde Dyk, was grasland in smalle kavels, tussen sloten met elzensingels. Van een ijsbaan of bosgebied was nog geen sprake.

2.4

Bodemsamenstelling en grondwaterstand

De bodemsamenstelling en de grondwaterstand zijn voor veel planten- en diersoorten een bepalende factor voor het voorkomen in een gebied. Volgens de bodemkaart (9) bestaat de bodem van het plangebied uit een moerige podzolgrond, die met humushoudend zandlaag is bedekt en waarin een moerige tussenlaag is te vinden. De moerige laag wijst op naburige veengronden en de locatie vormt dan ook de overgang naar de veld- en laarpodzolgronden in het zuiden en oosten. Het wijst op een laaggelegen grond waarin enige veengroei

is opgetreden en die met ontginningsmaatregelen geschikt is gemaakt als agrarische grond.

De gemiddeld hoogste grondwaterstand ligt minder dan 40 cm beneden het maaiveld en de gemiddeld laagste grondwaterstand ligt 50 cm tot 120 cm beneden het maaiveld. Deze omstandigheden indiceren dat zonder waterbeheersingsmaatregelen er geregeld wateroverlast zal optreden. Op zijn minst is zeer plaatselijk incidentele kwel te verwachten onder deze omstandigheden.

2 . 5

Voorgenomen plannen

De gemeente heeft samen met de woningbouwvereniging het plan om de twee rijtjes van vier lage woningen in het westen en de rijtjes met twee, drie en vier lage woningen in het oosten, evenals de twee-onder-een-kapwoningen en de twee rijen van vier woningen in het oosten te slopen. In plaats daarvan worden 25 woningen teruggebouwd in deels geschakelde blokken van twee of drie en één rijtje van vijf. Daarvoor wordt de ijsbaan verkleind en de sloot verlegd en tot een bredere watergang vergraven. Verder wordt de sloot naast het dorpscentrum gedempt, zodat het dorpshuis kan worden vergroot. Tot slot wordt de parkeerplaats bij het dorpshuis uitgebreid.

Figuur 2. Schets stedenbouwkundig plan Smidte Terwispel

G e b i e d s b e s c h e r - m i n g e n e f f e c t b e - p a l i n g

Voor onderhavig plangebied is de volgende wet- en regelgeving op het gebied van gebiedsbescherming relevant: de Natuurbeschermingswet 1998 en de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte. Met betrekking tot de Ecologische Hoofdstructuur is de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte uitgewerkt in het Streekplan Fryslân 2007 (zie bijlage 1) en de Verordening Romte Fryslân 2009.

3 . 1

N a t u u r b e s c h e r m i n g s w e t 1 9 9 8

Het plangebied is geen onderdeel van en grenst niet aan een beschermd gebied in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998. De ligging van beschermde gebieden in de omgeving van het plangebied is weergegeven in figuur 2. Het dichtstbijzijnde beschermde gebied is het Natura 2000-gebied Van Oordt's Mersken. Op minder dan 0,6 km ten noorden van het plangebied.

INVENTARISATIE

Van Oordt's Mersken ligt in de benedenloop en op de flank van het beekdal van de Boorne, of het Oud- of Koningsdiep. Dit is de overgang van zandgronden naar laagveen. Het terrein kent een kleinschalige afwisseling van diverse typen grasland en moerassen. Het gebied is vooral van belang vanwege de aanwezige blauwgraslanden, dotterbloemhooilanden en grote zeggenvegetaties. Het laagste deel is een belangrijke ganzenpleisterplaats. Het is tevens van enig belang als broedgebied voor soorten van kruidenrijke graslanden. Het meest nabijgelegen Terwispeler Grootschar kent vooral relatief droge, heischrale graslanden op zandgrond. De nog dichterbij het plangebied gelegen graslanden in Van Oordt's Mersken genieten faam vanwege de weidevogels. Soorten die hier broeden, zijn grutto, watersnip, zomertaling, gele kwikstaart, wulp, slobbeend en kraakeend.

Tussen de beschermde gebieden en het plangebied ligt onder meer een bebouwingslint langs de Alde Dyk en de Nije Feart. Het plangebied heeft daarnaast geen belangrijke ecologische relaties met dit beschermde gebied. Voor zover de ijsbaan enigszins een vergelijkbaar milieu biedt, vormt deze maar een smalle strook tussen bebouwing en bos en is daarmee voor kritische weidevogels ongeschikt.

Figuur 3. Natura 2000-gebied (geel) en Ecologische Hoofdstructuur (groen) nabij het plangebied (roze ster), beide natuurgebieden overlappen volledig. (Bron: kaartmachine ministerie van EL&I)

EFFECTEN Gezien de ligging van het plangebied ten opzichte van beschermde gebieden, de aard van de ontwikkelingen en de huidige terreinomstandigheden van het plangebied zijn geen negatieve effecten op beschermde gebieden te verwachten.

CONCLUSIE Voor deze activiteit is geen vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 nodig. Het is echter aan het bevoegd gezag, het College van Gedeputeerde Staten van de provincie Fryslân, om deze visie te bevestigen.

3.2

Streekplan - Ecologische Hoofdstructuur

INVENTARISATIE Het plangebied is geen onderdeel van en grenst niet aan de Ecologische Hoofdstructuur (zie ook figuur 2). Het dichtstbijzijnde gebied dat is aangewezen in het kader van de Ecologische Hoofdstructuur is opnieuw het gebied Van Oordt's Mersken, op minder dan 0,6 km ten noorden van het plangebied.

Gezien de ligging van het plangebied ten opzichte van beschermde gebieden, de terreinomstandigheden van het plangebied en het tussenliggende gebied en de aard van de ontwikkelingen zijn zoals onder Natura 2000-gebied gemotiveerd geen negatieve effecten op de Ecologische Hoofdstructuur te verwachten.

EFFECTEN

De activiteit is op het punt van de Ecologische Hoofdstructuur niet in strijd met het Streekplan Fryslân 2007 en de Verordening Romte Fryslân 2009. Het is aan het bevoegd gezag, het College van Gedeputeerde Staten van de provincie Fryslân, om deze visie te bevestigen.

CONCLUSIE

3 . 3

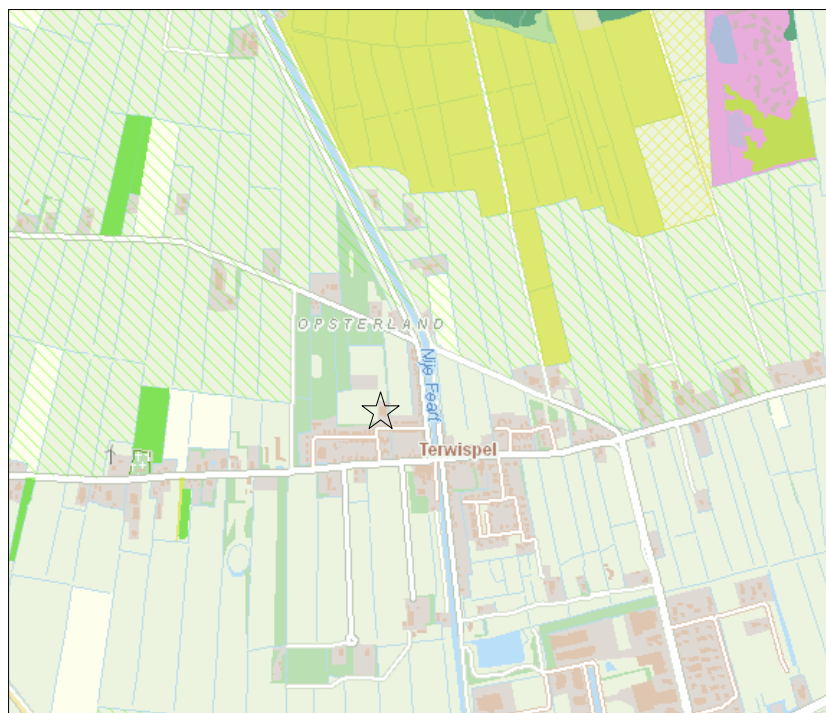
Streekplan - Natuurwaarden buiten de Ecologische Hoofdstructuur

Voor Fryslân gaat het specifiek om (zie figuur 4)(26):

INVENTARISATIE

- Een verantwoorde weidevogelstand in de open klei- en veenweidegebieden (27); hiertoe zijn op alle percelen ten westen en ten noorden van het bos van Terwispel en alle percelen ten oosten van de Nije Feart overeenkomsten af te sluiten voor weidevogelbeheer. Dit geldt ook voor het Natura 2000-gebied en het Ecologische Hoofdstructuurgebied. Dat gebied is samen met de percelen aan de oostkant van de weg tussen Kolderveen 8 en Van Oord's Mersken tevens aangewezen voor beheerovereenkomsten ten behoeve van Kruiden- en faunarijk grasland.
- Voldoende ganzenfoerageergebied in de open klei- en veenweidegebieden. Deze functie is in de verordening niet meer apart beschermd, maar valt onder de bescherming van 'rust en ruimte'. Voor ganzen gelden de gebieden die zijn opengesteld voor beheerovereenkomsten ten behoeve faunagebieden zoals hiervoor genoemde Kruiden- en faunarijk grasland.
- Ecologisch goed functionerende houtwallen en elzensingelgebieden in de besloten zandgebieden. Het bos van Terwispel en de percelen aan de oostkant van weg tussen Kolderveen 8 en Van Oordt's Mersken, zijn aangemerkt als natuurgebieden buiten de Ecologische Hoofdstructuur.

Overigens geldt voor beheersgebieden dat deze geen planologische bescherming hebben zoals voor de rest van de Ecologische Hoofdstructuur geldt. De provincie Fryslân beschermt wel het oppervlakte weidevogelgebied.

Figuur 4. Weidevogelgebied (groene arcering) en ganzenfoerageergebied (geelgroen) volgens Natuurbeheerplan 2011, rond plangebied (roze ster)
 (Bron: <http://www.fryslan.nl/binfo4/natuurbeheer/>)

Figuur 5. Natuurwaarden buiten de Ecologische Hoofdstructuur (lauriergroen), rond plangebied (roze ster)
 (Bron: kaart 07 Natuur, Verordening Romte Fryslân 2009)

Zoals eerder ten aanzien van Van Oordt's Merskens opgemerkt, zal het vervangen van bebouwing en het ruimtebeslag ten koste van een klein deel van de ingesloten liggende ijsbaan geen relevante gevolgen hebben voor natuurwaarden in de omgeving. Het plangebied omvat geen beheersgebieden.

EFFECTEN

Aangewezen ganzenfoerageergebieden en weidevogelbroedgebieden liggen op enige afstand van het plangebied en zijn hiervan gescheiden door het bebouwingslint van de Alde Dyk en de Nije Feart of het bos van Terwispel. Gezien de aard van de ingrepen zijn geen negatieve effecten te verwachten op deze gebieden. De activiteit is op het punt van natuur niet in strijd met het Streekplan Fryslân 2007 en de Verordening Romte Fryslân 2009. Het is aan het bevoegd gezag, het College van Gedeputeerde Staten van de provincie Fryslân, om deze visie te bevestigen.

CONCLUSIE

Soortenbescherming en effectbeoordeling

4

Relevante wet- en regelgeving op het gebied van de soortenbescherming betreft de Flora- en faunawet en het Besluit Rode lijsten flora en fauna. Nadere informatie over deze wet- en regelgeving is opgenomen in bijlage 1. Het onderzoek is uitgevoerd op basis van bestaande gegevens en een verkennend veldbezoek.

WET- EN REGELGEVING

Op basis van de AMvB 2004 betreffende artikel 75 van de Flora- en faunawet worden de in Nederland beschermde soorten in drie beschermingsregimes ingedeeld. Het gaat hierbij om algemene soorten (soorten uit tabel 1), overige soorten (soorten uit tabel 2) en strikt beschermde soorten (soorten uit tabel 3). Om verwarring te voorkomen, wordt in dit rapport respectievelijk de benaming licht, middelzwaar en streng beschermd gehanteerd (zie bijlage 1). De inheemse vogelsoorten hebben een eigen afwijkend beschermingsregime; ze vallen zowel onder het middelzware als strenge beschermingsregime.

BESCHERMINGSREGIME

Geraadpleegde databanken (opgave van Het Natuurloket (1), zie bijlage 2 en de selectie hieruit via NDFF - quickscanhulp.nl 17-04-2012 17:35:07, zie bijlage 4), verspreidingsatlassen, waarnemingsoverzichten, websites en rapporten zijn met een eigen nummer in de literatuurlijst opgenomen. De selectie uit de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) geeft de waarnemingen van de laatste vijf jaar binnen een kilometer van het plangebied. Gegevens uit deze bronnen worden bij het bespreken van de verschillende soortengroepen alleen genoemd indien ze een meerwaarde voor het onderzoek hebben.

BRONNEN

Het plangebied is half maart 2012 bezocht om een indruk te krijgen van de terreinomstandigheden van het plangebied, de omgeving en de voorkomende flora en fauna (zie ook paragraaf 6.1). Het veldbezoek is niet in het meest geschikt seizoen uitgevoerd. Omdat de eventuele natuurwaarden afhankelijk zijn van een gemaaide of begraasde ijsbaan en een geschoonde sloot met slechte waterkwaliteit, is het aannemelijk dat in een ander seizoen niet meer informatie kan worden verzameld. Gezien de aard van het plangebied en op basis van de indruk die van het plangebied is verkregen, de kennis over leefgebieden van soorten en de beschikbare gegevens, kan van alle soortengroepen behalve vleermuizen en vogels met voldoende zekerheid een oordeel worden gegeven over het voorkomen van beschermde soorten in het gebied.

VELDBEZOEK

4 . 1

V a a t p l a n t e n

INVENTARISATIE De ijsbaan heeft een korte grazige vegetatie waarin scherpe boterbloem en speenkruid al waren te herkennen tussen de echte witbol. Het schoningsmateriaal uit de sloot wijst op een dichte rietkraag onder mineralenrijke omstandigheden.

De bron (1) meldt 152 soorten vaatplanten waaronder een licht en twee streng of gemiddeld beschermde en drie van de Rode Lijst. Het blijkt te gaan om drie middelzwaar beschermde soorten: klokjesgentiaan, Spaanse ruiter en wilde gagele. Dit zijn bij uitstek moerasplanten en soorten van een vochtige schrale standplaats die niet in het plangebied voorkomen. Met het oog op de inrichting en het gebruik van het plangebied worden andere beschermde soorten niet in of direct rond het plangebied verwacht.

Klokjesgentiaan

Wilde gagele

EFFECTEN In het plangebied met tuinen, straten, ijsbaan en sloten zijn geen beschermde vaatplanten te verwachten. De watergang met kwelverschijnselen achter de bebouwing aan de Alde Dyk blijft gehandhaafd, evenals het grootse deel van de ijsbaan. Waarschijnlijk zal de nieuwe bredere watergang betere natuurwaarden kunnen verwerven, mits de waterkwaliteit het jaar rond kan worden gegarandeerd.

CONCLUSIE Op basis van het veldbezoek en de geraadpleegde bronnen is een voldoende beeld van de soortengroep vaatplanten ontstaan. In het geval van ruimtelijke ontwikkelingen geldt voor licht beschermde soorten een vrijstelling voor artikel 8 van de Flora- en faunawet. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. In het kader van de voorgenomen activiteiten hoeft voor deze soort geen ontheffing te worden aangevraagd. Wel blijft de zorgplicht van toepassing.

4.2

Zoogdieren - vleermuizen

Een besloten buitengebied zoals de rand van het dorp Terwispel met bos, hout-singels, sloten, vaart en een nat blijvende ijsbaan is een ideaal leefgebied voor verschillende soorten vleermuizen. In alle woonbebouwing in het plangebied kunnen verblijfplaatsen van onder meer gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, tweekleurige vleermuis, meervleermuis en laatvlieger worden verwacht. De eerste en laatste soorten zijn ook uit het betreffende uurhok (5, bijlage 3) bekend. In het plangebied zijn ook rosse vleermuis en gewone grootovleermuis waargenomen, maar dat zijn boombewonende of eventueel schuur- of zolderbewonende soorten. Daarvoor geschikte bomen en dat soort bebouwing ontbreken in het plangebied.

INVENTARISATIE

De openingen onder de boeiborden en gevel- of kantpannen zijn voldoende ruim om toegang te hebben tot achterliggende tussenruimtes. De genoemde soorten zullen het plangebied tevens benutten als foerageergebied.

Dakranden in het plangebied met voor vleermuizen toegankelijke kantpannen

Als gevolg van de sloop van de woonhuizen kunnen verblijfplaatsen van vleermuizen verloren gaan. Ook kunnen hierbij enkele exemplaren worden gedood. Door in de nieuwbouw nieuwe verblijfplaatsen op te nemen en sloop en bouw gefaseerd uit te voeren, kan ecologische schade aan de eventuele kolonies en populaties worden voorkomen.

EFFECTEN

Ruige dwergvleermuis in vogelkast

Gewone dwergvleermuis

Rossen vleermuis

Op basis van het veldbezoek en de geraadpleegde bronnen is nog onvoldoende beeld van de voorkomende vleermuissoorten en de gebruiksfuncties ontstaan. Alle vleermuissoorten, alsmede hun vaste verblijfplaatsen zijn streng beschermd. Als gevolg van de sloop van het woonhuis kunnen vaste verblijfplaatsen van deze soorten worden vernietigd en verstoord (artikel 11). Ook kunnen

CONCLUSIE

hierbij enkele exemplaren worden gedood (artikel 9). Aanvullend onderzoek is nodig om de aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen uit te sluiten, dan wel aan te tonen. Overeenkomstig het vleermuisprotocol² dienen alle woonhuizen in de periode mei tot oktober viermaal te worden onderzocht op het gebruik door vleermuizen. Indien verblijfplaatsen van vleermuizen worden aangetroffen, dan moet in elk geval met een ecologisch werkprotocol en mitigerende of compenserende maatregelen de schade door de sloop worden voorkomen. Welke wettelijke regeling daarvoor geldt, is mede afhankelijk van de bodemprocedure bij de Afdeling bestuursrecht van de Raad van State in de procedures 201104545, 201104809 en 201108112 die voor juni 2012 worden verwacht.

4.3

Zoogdieren - overige

INVENTARISATIE

De tuinen van het plangebied vormen geschikt leefgebied voor soorten als bosmuis, veldspitsmuis, egel en mol. Tijdens het veldbezoek zijn echter geen molshopen in het plangebied aangetroffen. De sloten en oever vormen nauwelijks geschikt leefgebied, al zou een enkele niet beschermde bruine rat of muskusrat hier kunnen passeren. Daarnaast is het plangebied mogelijk een onderdeel van het foerageergebied van steenmarter. Binnen het plangebied is hooguit een enkel tuinschuurtje, brandhoutstapel of opslagruimte van een sportvereniging geschikt als nevenverblijfplaats van deze marterachtige. Voor das ligt de ijsbaan waarschijnlijk te besloten. De overige hierboven genoemde soorten betreffen alle licht beschermde soorten die ook uit de bronnen (1, 5) naar voren komen. Andere beschermde soorten worden op basis van de biotoop-eisen van deze soorten niet binnen het plangebied verwacht.

Egel

Bosmuis

Mol

EFFECTEN

Ten behoeve van de ontwikkelingen zal de bodem worden vergraven en de bebouwing worden gesloopt, waardoor leefgebied van enkele voorkomende soorten verloren gaat en enkele vaste verblijfplaatsen worden vernietigd en verstoord. Ook kunnen enkele exemplaren worden gedood.

² GaN, NGB en Zoogdierverseniging, 2012 Vleermuisprotocol versie 24 februari 2012, Gegevensautoriteit Natuur, Netwerk Groene Bureaus en Zoogdierverseniging, www.gegevensautoriteitnatuur.nl, Utrecht

Het ligt in de lijn der verwachting dat het plangebied na inrichting een vergelijkbare waarde voor zoogdieren zal hebben. Dat zou ook gelden voor das, aangezien het grootste deel van de ijsbaan en de volledige sportvelden gehandhaafd blijven.

Op basis van het veldbezoek en de geraadpleegde bronnen is een voldoende beeld van de soortengroep overige zoogdieren ontstaan. In het plangebied komen enkele licht beschermde soorten voor. Vaste verblijfplaatsen van soorten met holletjes kunnen worden vernietigd en verstoord (artikel 11) als gevolg van de ontwikkelingen. Ook kunnen enkele exemplaren worden gedood (artikel 9). In het geval van ruimtelijke ontwikkelingen geldt voor licht beschermde soorten een vrijstelling voor de artikelen 9 tot en met 11. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. In het kader van de voorgenomen activiteiten is een ontheffingsaanvraag voor deze soorten niet aan de orde. Wel blijft de zorgplicht van toepassing.

CONCLUSIE

Om invulling te geven aan de zorgplicht is het zeer wenselijk dat het plangebied voor aanvang van de werkzaamheden zoveel mogelijk ongeschikt voor dieren wordt gemaakt. Dit kan onder meer worden bewerkstelligd door de vegetatie in het terrein enkele dagen voor aanvang van de werkzaamheden kort af te maaien en de sloten zo te dempen dat aan water gebonden dieren kunnen wegzwemmen naar de overblijvende sloot. In de tussenliggende dagen zullen diersoorten zoals (spits)muizen het terrein verlaten, omdat er niet voldoende dekking aanwezig is. Om steenmarter te ontzien, kunnen de bergingen worden leeg geruimd, voordat ze worden gesloopt.

ZORGPLICHT

4 . 4

V o g e l s

Het plangebied is met de aanwezigheid van 41 soorten geschikt broedgebied voor vogels van tuin en park (1). In het plangebied zullen vogels als huismus, koolmees, merel, groenling en vink tot broeden komen. Huismus en gierzwaluw (2) zijn vogels die gebruikmaken van een vaste verblijfplaats onder dakpannen. Grotere soorten met vaste nestbomen worden niet in of direct rond het plangebied verwacht. Voor weidevogels ligt de ijsbaan te besloten als broedgebied, maar scholekster en mogelijk Kieviet zullen er wel eens foerageren.

INVENTARISATIE

Vink (m) en koolmees

Huismus

Merel (m) op nest met jongen

EFFECTEN Bij de sloop van de woningen zouden nestplaatsen van huismus of gierzwaluw verloren kunnen gaan. Het broed- en foerageergebied van een aantal vogelsoorten zal veranderen als gevolg van de ontwikkelingen. De nieuwe situatie met de ruimere stedenbouwkundige opzet en grotere parkeerplaats is echter ook geschikt voor genoemde broedvogels. Indien de werkzaamheden tijdens het broedseizoen worden opgestart, kunnen nesten van broedvogels worden verstoord.

CONCLUSIE Op basis van het veldbezoek en de geraadpleegde bronnen is voldoende beeld van de soortengroep vogels ontstaan, op de eventuele nestlocaties van huismus en gierzwaluw na. In het broedseizoen dat voor huismus van maart tot en met augustus loopt, moet nader onderzoek plaatsvinden. Dit kan telkens voorafgaan aan twee van de vier veldbezoeken voor vleermuizen.

Alle vogelsoorten (uitgezonderd exoten) zijn beschermd. Ontheffing voor het vernielen en verstoren van bewoonde nesten van vogels (artikel 11) wordt in principe niet verleend. Men kan in dit plangebied ervan uitgaan dat geen verbodsbepalingen worden overtreden als buiten het broedseizoen wordt gewerkt of als voor het broedseizoen wordt begonnen en de werkzaamheden continu voortduren. Als de werkzaamheden voor het broedseizoen worden gestart en continu voortduren, zullen broedvogels een rustiger broedplaats (op enige afstand) zoeken en niet door de werkzaamheden worden gestoord. De Flora- en faunawet kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode. Voor de meeste vogels geldt evenwel dat het broedseizoen van ongeveer 15 maart tot 15 juli loopt.

Het verstoren of verwijderen van nestplaatsen van huismus en gierzwaluw is in eerste instantie een overtreding van de Flora- en faunawet. Aangezien huismus en gierzwaluw een strenge bescherming genieten en er voor de uitvoering van het plan geen sprake is van een relevant in de wet genoemd belang, kan er bij het aantreffen van eerder genoemde nestplaatsen (aanvullend veldonderzoek) geen ontheffing op basis van de Flora- en faunawet worden verkregen voor de sloop van de woningen. Indien aanvullend onderzoek de eerder genoemde nestplaatsen aantoonbaar zal, moeten worden bepaald of door middel van het nemen van mitigerende maatregelen een verbodsovertreding kan worden voor-

komen. Hierbij is het van belang om te weten hoeveel verblijf- en/of nestplaatsen er aanwezig zijn en welke functies deze vervullen.

4 . 5

A m f i b i e ë n

In de aanliggende sloot kan, gezien de slechte waterkwaliteit, waarschijnlijk geen enkele amfibieënsoort voorkomen. Het grasland heeft voor amfibieën slechts een zeer beperkte waarde, omdat het vrij egaal is en vanwege het steile talud van tenminste de ene aangrenzende sloot. Licht beschermde soorten als gewone pad en bruine kikker kunnen incidenteel in het grasland van de ijsbaan voorkomen.

In het plangebied ontbreekt geschikt leefgebied voor de in waargenomen (2) streng beschermde heikikker. Deze kritische soort heeft een voorkeur voor kleine, schone, vegetatierijke en voedselarme watertjes.

INVENTARISATIE

Heikikker (parend)

Bruine kikker

Door de ontwikkelingen zal het plangebied als leefgebied voor amfibieën veranderen. In de toekomstige situatie zal het echter even geschikt zijn als leefgebied voor genoemde algemeen voorkomende en licht beschermde soorten door de nieuwe en bredere waterpartij tussen de nieuwe bebouwing en de ijsbaan. Bij graafwerkzaamheden zullen echter terreindelen worden vergraven, waardoor mogelijk (overwinterings)verblijfsplaatsen worden vernietigd en/of verstoord. Door het vergraven van watergangen kunnen tijdens de werkzaamheden zouden enkele exemplaren kunnen worden gedood.

EFFECTEN

Op basis van het veldbezoek en de geraadpleegde bronnen is een voldoende beeld van de soortengroep amfibieën ontstaan. In het plangebied kunnen enkele licht beschermde soorten voorkomen. Het gaat hierbij om soorten als bruine kikker en gewone pad. Vaste verblijfplaatsen van deze soorten kunnen worden vernietigd en verstoord (artikel 11) als gevolg van de ontwikkelingen. Ook kunnen enkele exemplaren worden gedood (artikel 9). In het geval van ruimtelijke ontwikkelingen geldt voor licht beschermde soorten een vrijstelling voor de artikelen 9 tot en met 11. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. In het kader van de voorgenomen activiteiten is een ontheffingsaan-

CONCLUSIE

vraag voor deze soorten niet aan de orde. Wel blijft de zorgplicht van toepassing.

4 . 6

Reptielen

INVENTARISATIE

Binnen het plangebied is geen geschikt leefgebied voor reptielen aanwezig. Uit het raadplegen van verschillende bronnen (1, 2) komt naar voren dat in de omgeving van het plangebied waarnemingen van reptielen bekend zijn, namelijk van ringslang en levendbarende hagedis. Er wordt echter geen ringslang en hagedis binnen het bebouwde plangebied, inclusief het deel van de ingesloten ijsbaan, verwacht.

Ringslang

EFFECTEN/CONCLUSIE

Op basis van het veldbezoek en de geraadpleegde bronnen is een voldoende beeld van de soortengroep reptielen ontstaan. Als gevolg van de ontwikkelingen worden geen effecten op reptielen verwacht.

4 . 7

Vissen

INVENTARISATIE

De ijsbaan is aan alle kanten omgeven door sloten. De sloot naast het dorps-huis wordt gedempt voor de uitbreiding. De sloot aan de zuidkant wordt verlegd om de herschikking van de woningen mogelijk te maken. In deze sloot zijn drie exemplaren van tiendoornige stekelbaars aangetroffen bij de inventarisatie met een schepnet tijdens het veldbezoek. Dit geldt echter uitsluitend voor het begin van de sloot naast de duiker en de waterbeheervoorziening. Opvallend was dat de bodem hier minder slibrijk was en grint, hydrocultuurkorrels en schelpen van schijfhoren- en poelslakken bevatte. Vanwege de slechte waterkwaliteit is de sloot ondanks de kwel verder geen geschikt biotoop voor (beschermd) vissoorten.

Opgeschepte tiendoornige
stekelbaars in cuvet (14-3-2012)

Op basis van het veldbezoek en de geraadpleegde bronnen is een voldoende beeld van de soortengroep vissen ontstaan. Als gevolg van de ontwikkelingen worden geen effecten op beschermde soorten of soorten van de Rode lijst verwacht.

EFFECTEN/CONCLUSIE

4 . 8

Dagvlinders

Door het huidige gebruik (maaien en intensieve begrazing of beheer) is het plangebied geen hoogwaardig leefgebied voor dagvlinders. In het plangebied komen wel enkele nectar- en waardplanten voor van algemene, niet beschermde soorten zoals kleine vos en klein koolwitje, zo blijkt op basis van de geraadpleegde bronnen (1,32).

INVENTARISATIE

Kleine vos

Klein koolwitje

Op basis van het veldbezoek en de geraadpleegde bronnen is een voldoende beeld van de soortengroep dagvlinders ontstaan. Als gevolg van de ontwikkelingen worden geen effecten op beschermde soorten of soorten van de Rode lijst verwacht.

EFFECTEN/CONCLUSIE

4 . 9

Libellen

INVENTARISATIE	Binnen het plangebied is geen geschikt leefgebied voor beschermde libellen aanwezig; daarnaast komt uit het raadplegen van verschillende bronnen (1, 14) naar voren dat in de directe omgeving van het plangebied geen waarnemingen van beschermde libellen bekend zijn, al zullen er best eens zwervers van bijzondere soorten van uit Van Oordt's Mersken en het Koningsdiep in het plangebied verdwalen. Tot vestiging en voortplanting komen die in het plangebied niet door de slechte waterkwaliteit. Er worden derhalve geen beschermde libellen binnen het plangebied verwacht.
EFFECTEN/CONCLUSIE	Op basis van het veldbezoek en de geraadpleegde bronnen is een voldoende beeld van de soortengroep libellen ontstaan. Als gevolg van de ontwikkelingen worden geen effecten op beschermde soorten of soorten van de Rode lijst verwacht.

4 . 1 0

Overige ongewervelden

INVENTARISATIE	Met het oog op de aanwezige biotopen en de verspreiding in Nederland worden binnen en direct rond het plangebied geen beschermde overige ongewervelde soorten verwacht.
EFFECTEN/CONCLUSIE	Op basis van het veldbezoek is een voldoende beeld van de soortengroep ontstaan. Als gevolg van de ontwikkelingen worden geen effecten op beschermde soorten verwacht.

C o n c l u s i e e n c o n s e q u e n t i e s

5

5 . 1

B e s c h e r m d e g e b i e d e n

Beschermde gebieden in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 en de Ecologische Hoofdstructuur liggen op voldoende afstand van het plangebied en zijn hiervan gescheiden door bebouwing en infrastructuur. Gezien de aard van de ingrepen zijn geen negatieve effecten op deze gebieden te verwachten. Voor deze activiteit is daarom geen vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 nodig. De activiteit is op het punt van natuur niet in strijd met het Streekplan Fryslân 2007 en de Verordening Romte Fryslân 2009.

5 . 2

N a d e r o n d e r z o e k

De te slopen woningen moeten op verblijfplaatsen voor vleermuizen, huismus en gierzwaluw worden gecontroleerd. Voor vleermuizen moet dit onderzoek worden uitgevoerd volgens het vleermuisprotocol. Die veldbezoeken kunnen worden voorafgegaan door controle op beide vogelsoorten.

5 . 3

B e s c h e r m d e s o o r t e n

Uit het onderzoek komt naar voren dat het plangebied een beperkte natuurwaarde kent. Wanneer bij het uitvoeren van de werkzaamheden rekening wordt gehouden met het broedseizoen van vogels (zie voorwaarden paragraaf 4.4) worden geen verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet overtreden.

Voor de aanwezige licht beschermde soorten geldt een vrijstelling van de verboden in het geval van ruimtelijke ontwikkelingen. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. Wel blijft de zorgplicht van toepassing.

Wanneer bij het uitvoeren van de werkzaamheden rekening wordt gehouden met het broedseizoen van vogels (zie voorwaarden paragraaf 4.4) worden voor overige soorten geen verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet overtreden. Voor de aanwezige licht beschermde soorten geldt een vrijstelling van de verboden in het geval van ruimtelijke ontwikkelingen. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. Wel blijft de zorgplicht van toepassing.

5.4

Uitvoerbaarheid

Uit het onderzoek naar effecten op beschermde natuurwaarden blijkt vooralsnog niet dat de aanwezige natuurwaarden geen belemmeringen vormen voor de uitvoerbaarheid van het bestemmingsplan. Deze conclusie geldt voor de beschermde soorten en de noodzaak van ontheffingen.

Het is aan het bevoegd gezag om de visie dat er geen sprake zal zijn van negatieve effecten op beschermde gebieden en een noodzaak tot vergunningen te bevestigen.

Gezien de aangetroffen soorten en de in dit rapport opgenomen voorziene plannen en activiteiten behoudt dit onderzoek uiteindelijk drie jaar zijn geldigheid voor een wettelijke of juridische procedure. Dit betreft een ontheffingsaanvraag voor de Flora- en faunawet of een besluit waarop de Algemene wet bestuursrecht van toepassing is (o.a. een besluit voor de Wro). Bij aanpassingen van het oorspronkelijke plan en veranderingen in de terreinomstandigheden van het plangebied, die kunnen leiden tot andere inzichten met betrekking tot natuurwaarden, zal een actualisatie van het onderzoek moeten plaatsvinden. Dit geldt ook wanneer het beleid voor beschermde gebieden in de omgeving verandert.

B r o n n e n

6

6 . 1

V e l d b e z o e k

Het plangebied en omgeving is op 14 maart 2012 door de heer drs. R.G. Meijer bezocht om een indruk te krijgen van het terrein en het voorkomen van planten- en diersoorten. Tijdens het bezoek zijn plantensoorten genoteerd, maar zijn verder geen volledige vegetatieopnamen gemaakt. Ten aanzien van beschermde vissoorten zijn de wateren in en rond het plangebied met behulp van een fijnmazig schepnet bemonsterd op het voorkomen van beschermde soorten (specifiek op kleine modderkruiper en bittervoorn). Alle monsters zijn ter plaatse uitgezocht. De gevangen vissen zijn daarbij gedetermineerd en op de vanglocatie teruggezet. Het was een half bewolkte dag met een maximumtemperatuur van 7°C en een lichte westenwind.

VERKENNEND VELDBEZOEK

6 . 2

M e d i a

1. www.natuurloket.nl. Het Natuurloket is een onafhankelijke informatiemakelaar die gegevens over beschermde soorten uit de Nationale Databank Flora en Fauna toegankelijk maakt. Het Natuurloket is een initiatief van de Gegevensautoriteit Natuur en de Vereniging Onderzoek Flora en Fauna (VOFF);
2. <http://app.quickscanhulp.nl>. QuickScanHulp is een internetapplicatie die waarnemingen van beschermde soorten van de laatste vijf jaar in een aan te geven gebied uit de Nationale Databank Flora en Fauna toegankelijk maakt;
3. www.telme.nl. Invoerportaal van de landelijke Particuliere Gegevensbeherende Organisaties (PGO's), op de site is tevens verspreidingsinformatie van planten en dieren te vinden;
4. www.waarneming.nl. Dit is een website van vrijwilligers, waarop natuurwaarnemingen in Nederland worden verzameld, op de site is verspreidingsinformatie van planten en dieren te vinden;
5. www.zoogdieratlas.nl. Verspreidingsinformatie van zoogdieren in Nederland. Zoogdieratlas.nl is een initiatief van de Zoogdierverseniging. De Zoogdierverseniging werkt per provincie samen met diverse organisaties.

6.3

Gegevens

6. Stichting FLORON, Leiden voor gegevens van planten; FlorBase 2K³.
7. Zoogdierdatabank van de Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming, Arnhem.
8. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen voor gegevens van 2012.
9. Landelijke Databank Stichting RAVON, Nijmegen voor gegevens van amfibieën en reptielen.

6.4

Literatuur

10. Stichting voor Bodemkartering, Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000. Toelichting bij kaartblad 11 West Heerenveen, Wageningen 1986.
11. Grote Historische Atlas Friesland, Uitgeverij Nieuwland, Tilburg 2006.
12. Grote Historische Atlas van Nederland 1:50.000, 2 Noord-Nederland 1851-1855, Groningen 1990.
13. Versfelt, H.J., M. Schroor, De atlas van Huguenin 1819-1829, uitgever Heveskes Uitgevers, Groningen 2005.
14. Boer, E.P. de & E. van Hijum. Libellen in Friesland. Voorlopige Verspreidingsatlas 1995-2004. Libellenwerkgroep Friesland 'De Hynstebiter', Warns 2005.
15. Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhoff, De Vlinderstichting, De Dagvlinders van Nederland, verspreiding (periode <1980-2003) en bescherming, Nederlandse fauna deel 7, Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden 2006.
16. Brenninkmeijer, A., R.M.G. van der Hut & M. Koopmans, Verspreiding (periode 1995-2008) van beschermde vissoorten in Fryslân, A&W-rapport 1029, Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Veenwouden 2008.
17. Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk, J.B.M. Thissen, Atlas van de Nederlandse zoogdieren (verspreidingsperiode 1970-1988), Stichting Uitgeverij KNNV, Utrecht 1992.
18. Dijkstra, V., Belangrijkste zoogdiergebieden in Nederland; mededeling 37 van de Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming (VZZ), Utrecht 1997.
19. Hustings, F., J.-W. Vergeer, SOVON Vogelonderzoek Nederland, Atlas van de Nederlandse Broedvogels (verspreidingsperiode 1998-2000), Nederlandse fauna deel 5, Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis,

³ FlorBase is een bestand met plantensoortwaarnemingen op 1 x 1 kilometerhokniveau. Het bestand bestaat uit gegevens van provincies, particulieren, terreinbeherende organisaties en instituten.

- KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden 2002.
20. Kapteyn, K., Vleermuizen in het landschap: Over hun ecologie, gedrag en verspreiding (periode 1980-1993), Schuyt & Co Uitgevers en Importeurs en Provincie Noord-Holland, Haarlem 1995.
 21. Koese, B., E.P. de Boer, J.G.M. Guppen, J. Schut & J. Tienstra, De gestreepte waterroofkever in Zuidoost-Friesland: inhaalslag 2008, EIS-Nederland, Leiden 2008.
 22. Limpens, H., K. Mostert en W. Bongers, Atlas van de Nederlandse vleermuizen: Onderzoek naar verspreiding (periode 1986-1993) en ecologie, KNNV Uitgeverij, Utrecht 1997.
 23. Meijden, R. van der, Heukels' Flora van Nederland, Wolters-Noordhoff bv, Groningen/Houten 2005.
 24. Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, De Nederlandse libellen (Odonata) (verspreidingsperiode <1950-1997) - Nederlandse fauna deel 4, Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden 2002.
 25. Nie, dr. H. de, Atlas van de Nederlandse zoetwatervissen (verspreidingsperiode 1971-1995), Media Publishing en Stichting Atlas Verspreiding, Doetinchem 1996.
 26. Peeters, T.M.J., C. van Achterberg, W.R.B. Heitmans, W.F. Klein, V. Lefeber. A.J. van Loon, A.A. Maelis, H. Nieuwenhuijsen, M. Reemer, J. de Rond, J. Smit, H.H.W. Velthuis, De wespen en mieren van Nederland (Hymenoptera: Aculeata) (verspreidingsperiode <1980-1999) - Nederlandse fauna deel 6. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, Leiden, KNNV Uitgeverij, Utrecht & European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden 2004.
 27. Provincie Fryslân, Natuurbeheerplan 2011, GS 28 september 2010.
 28. Provincie Fryslân, Werkplan Weidevogels in Fryslân 2007-2013, GS 18 juli 2006.
 29. Stichting RAVON, Waarnemingenoverzicht 2010 (verspreidingsperiode 2001-2010), RAVON 42, jaargang 13 (4): blz. 105-119.
 30. Stichting RAVON, Waarnemingenoverzicht 2009 (verspreidingsperiode 2000-2009), RAVON 38, jaargang 12 (4): blz. 78-98.
 31. Twisk, P., A. van Diepenbeek, J.P. Bekker, Veldgids Europese zoogdieren, Stichting Uitgeverij KNNV, Zeist 2010.
 32. Vlinderwerkgroep Friesland & De Vlinderstichting, Dagvlinders in Fryslân: het vluchtige vastgelegd (verspreidingsperiode 1990-1999), Friese Pers Boekerij en KNNV Uitgeverij, Leeuwarden 2000.
 33. Vos, S., Werkatlas Zoogdieren in Fryslân - verspreiding 1990-2006, Provincie Fryslân, Leeuwarden 2007.
 34. Waarnemingenverslag 2007 'Dagvlinders, libellen en sprinkhanen' (verspreidingsperiode 1999-2006), EIS-Nederland, De Vlinderstichting en de Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie.
 35. Westhoff, dr. V., drs. A.J. den Held, Plantengemeenschappen in Nederland, boek Thieme & cie, Zutphen 1975.

36. Wymenga, E., A. Brenninkmeijer, L. Heikoop & J. Schut (red.), Speciale beschermingszones en beschermde soorten in Fryslân (verspreidingsperiode 1995-2005), A&W-rapport 486, Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek bv, Veenwouden 2006.
37. Dienst Landelijk Gebied, Handreiking Flora- en faunawet, Voor werkzaamheden en activiteiten in het kader van bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke inrichting en ontwikkeling, versie 1.1 (werkkader intern), 31 oktober 2008.
38. Dienst Regelingen, Wijziging beoordeling ontheffing Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen, brief met referentie ffw2009.corr.046, 26 augustus 2009.

B i j l a g e n

1. Wet- en regelgeving natuurwaarden
2. Opgave Het Natuurloket
3. Vleermuizen
4. Opgave QuickScanHulp

Bijlage 1. Wet- en regelgeving natuurwaarden

Relevante wet- en regelgeving met betrekking tot soortenbescherming betreft de Flora- en faunawet en het Besluit Rode lijsten flora en fauna. Relevante wet- en regelgeving met betrekking tot gebiedsbescherming betreft de Natuurbeschermingswet 1998 en het beschermingsregime van de Ecologische Hoofdstructuur. In het navolgende wordt een toelichting op deze wet- en regelgeving gegeven.

Flora- en faunawet

Op 1 april 2002 is de Flora- en faunawet in werking getreden. Het soortenbeleid uit de Vogelrichtlijn van 1979 en de Habitatrichtlijn van 1992 van de Europese Unie is hiermee in de nationale wetgeving verwerkt.

Achter de Flora- en faunawet staat het idee van de zorgplicht voor in het wild levende dieren en planten (zowel beschermde als onbeschermde) en hun leefomgeving. Die zorgplicht houdt in ieder geval in dat iedereen die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen heeft voor flora of fauna, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten. Diegene moet alle maatregelen nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden verwacht om die nadelige gevolgen te voorkomen, zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken (artikel 2).

ZORGPLICHT

Volgens de Flora- en faunawet is het verboden om beschermde planten te verwijderen of te beschadigen (artikel 8), beschermde dieren te doden, te verwonden, te vangen (artikel 9) of opzettelijk te verontrusten (artikel 10) en voortplantings- of vaste rust- en verblijfplaatsen te beschadigen (artikel 11). Ook het rapen of beschadigen van eieren van beschermde dieren is verboden (artikel 12). Tevens moet rekening worden gehouden met de mogelijkheid dat enkele van deze verboden indirect worden overtreden door aantasting van bijvoorbeeld het foerageergebied en migratieroutes.

VERBODEN

Beschermde zijn de inheemse zoogdieren (met uitzondering van huismuis, bruine rat en zwarte rat), alle inheemse vogels, amfibieën en reptielen, sommige planten, vissen, vlinders, libellen, kevers en mieren en rivierkreeft, wijngaardslak en Bataafse stroommossel.

BESCHERMDE SOORTEN

Op 23 februari 2005 is de AMvB 2004 betreffende artikel 75 van de Flora- en faunawet in werking getreden. Deze AMvB deelt de in Nederland beschermde soorten in drie beschermingsregimes in. In de 'Lijst van alle soorten beschermd onder de Flora- en faunawet' worden de soorten ingedeeld in drie tabellen. Het gaat hierbij om algemene soorten (soorten uit tabel 1), overige soorten (soorten uit tabel 2) en strikt beschermde soorten (soorten uit tabel 3). Om verwarring te voorkomen, wordt in dit rapport respectievelijk de benaming licht, middelzwaar en streng beschermd gehanteerd.

BESCHERMINGSREGIMES

TABEL 1	<p>Licht beschermde soorten (algemene soorten) zijn in Nederland zo algemeen voorkomend dat wordt aangenomen dat ruimtelijke ontwikkelingen de gunstige staat van instandhouding van deze soorten niet negatief beïnvloeden. Voor deze soorten geldt een vrijstelling voor de artikelen 8 tot en met 12 van de Flora- en faunawet. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. De verboden, bedoeld in artikel 9 tot en met 11 van de wet, gelden in het geheel niet ten aanzien van mol, bosmuis en veldmuis. Daarnaast gelden ze niet ten aanzien van huisspitsmuis voorzover dit dier zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevindt.</p>
TABEL 2	<p>Voor middelzwaar beschermde soorten (overige soorten) en vogels geldt een vrijstelling in het kader van de Flora- en faunawet, mits wordt gewerkt volgens een door het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie goedgekeurde gedragscode (zie hierna). Deze gedragscode moet door de sector of de ondernemer zelf worden opgesteld en ingediend voor goedkeuring. Zolang geen gedragscode is opgesteld, moet voor verstoring van de soorten ontheffing worden aangevraagd. Toetsingscriteria voor het verlenen van een ontheffing bij middelzwaar beschermde soorten zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de activiteit mag er niet voor zorgen dat afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort; - de activiteit moet een redelijk doel dienen.
TABEL 3	<p>Ontheffing voor streng beschermde soorten en vogels wordt alleen verleend onder strikte voorwaarden. De algemene beleidslijn hierbij is dat de ingrepen zodanig worden gemitigeerd dat er geen effecten zijn te verwachten op het goede voortbestaan van de soort op de locatie van de ingreep. Toetsingscriteria voor het verlenen van een ontheffing zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> - er mag geen andere bevredigende oplossing voor de geplande activiteit zijn; - de activiteit mag er niet voor zorgen dat afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort; - er moet een in of bij de wet genoemd belang zijn; - er wordt zorgvuldig gehandeld; - er vindt geen benutting of economisch gewin plaats.
ACTIVITEITENPLAN	<p>Ten behoeve van een ontheffingsaanvraag artikel 75 Flora- en faunawet dient een activiteitenplan te worden opgesteld. In het activiteitenplan worden het doel van de aanvraag en een uitgebreide onderbouwing van de activiteit beschreven. Het vormt de basis van de beoordeling door de Dienst Regelingen van het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie.</p>
AFWIJZING	<p>Wanneer door middel van het nemen van mitigerende maatregelen een verbodsovertreding wordt voorkomen, kan het eveneens goed zijn om een activiteitenplan op te stellen om het 'zorgvuldig werken' vast te leggen. Dit activiteitenplan kan via de aanvraagprocedure voor een ontheffing artikel 75 Flora- en faunawet ter beoordeling aan de Dienst Regelingen worden voorgelegd. Hierbij wordt dan ingezet op een goedkeuring van de maatregelen, maar</p>

een afwijzing van de ontheffingsaanvraag. Door uitvoering van de maatregelen die in het activiteitenplan zijn beschreven, wordt een overtreding van de Flora- en faunawet namelijk voorkomen en is een ontheffing niet nodig.

Een gedragscode is een document waarin wordt aangegeven hoe bij het uitvoeren van activiteiten of werkzaamheden schade aan beschermde planten en dieren wordt voorkomen of tot een minimum wordt beperkt. Ook wordt in de gedragscode aangegeven hoe in de praktijk zorgvuldig wordt gehandeld.

GEDRAGSCODE

Om te voldoen aan de onderzoeksverplichting naar andere eventueel belemmerende regelgeving zoals gesteld in artikel 3.1.6 Bro, is het voldoende dat een ecooloog vaststelt dat er geen ontheffingen volgens artikel 75 Flora- en faunawet nodig zijn of dat deze kunnen worden verkregen (ABRvS 23 augustus 2006). Dit oordeel is geldig wanneer het is gebaseerd op goed onderzoek en juridisch navolgbaar is gedocumenteerd, zoals in voorliggende rapportage is gebeurd. De begrippen 'ecoloog', 'goed onderzoek' en 'rapportage' zijn beschreven in de 'Handreiking Flora- en faunawet, 31 oktober 2008' van de Dienst Landelijk Gebied.

BEOORDELING

Besluit Rode lijsten flora en fauna

De Rode lijsten zijn officieel door de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit vastgesteld (Besluit Rode lijsten flora en fauna, november 2004, gedeeltelijk herzien en aangevuld per september 2009) op grond van de artikelen 1 en 3 van het Verdrag inzake het behoud van wilde dieren en planten en hun natuurlijk leefmilieu in Europa van 19 september 1979 (Verdrag van Bern). Voor het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie zijn de rode lijsten mede richtinggevend voor het te voeren natuurbeleid. Veel rode lijstsoorten (vooral planten) worden niet door de Flora- en faunawet beschermd en hebben daardoor geen (duidelijke) juridische status.

De rode lijsten zijn samengesteld aan de hand van twee criteria, te weten de trend en de zeldzaamheid. De rode lijstsoorten worden ingedeeld in de volgende categorieën, met de daarbij behorende trend en zeldzaamheid:

SAMENSTELLING

- **UW** uitgestorven op wereldschaal: maximaal afgenomen en nu afwezig op wereldschaal;
- **UWW** in het wild uitgestorven op wereldschaal: maximaal afgenomen en nu in het wild afwezig op wereldschaal, maar in Nederland nog wel in gevangenschap gehouden of gekweekt;
- **VN** verdwenen uit Nederland: maximaal afgenomen en nu afwezig in Nederland;
- **VNW** in het wild verdwenen uit Nederland: maximaal afgenomen en nu in het wild afwezig in Nederland, maar in Nederland nog wel in gevangenschap gehouden of gekweekt;
- **EB** ernstig bedreigd: zeer sterk afgenomen en nu zeer zeldzaam;
- **BE** bedreigd: sterk afgenomen en nu zeldzaam tot zeer zeldzaam, of zeer sterk afgenomen en nu zeldzaam;

- KW kwetsbaar: matig afgenomen en nu vrij tot zeer zeldzaam, of sterk tot zeer sterk afgenomen en nu vrij zeldzaam;
- GE gevoelig: stabiel of toegenomen, maar zeer zeldzaam, of sterk tot zeer sterk afgenomen, maar nog algemeen.

Natuurbeschermingswet 1998

De Natuurbeschermingswet uit 1967 voldeed niet meer aan de eisen die internationale verdragen en Europese verordeningen aan natuurbescherming stellen. Daarom is op 1 oktober 2005 de Natuurbeschermingswet 1998 van kracht geworden, die de gebiedsbescherming van nationaal begrensde natuurgebieden bundelt. Daarmee zijn de bepalingen vanuit de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in de Natuurbeschermingswet 1998 verwerkt.

BESCHERMDE GEBIEDEN

De volgende gebieden worden aangewezen en beschermd op grond van de Natuurbeschermingswet 1998:

- Natura 2000-gebieden (Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebieden);
- staatsnatuurmonumenten en beschermde natuurmonumenten;
- Wetlands.

Verder is deze wet de basis voor het nationale Natuurbeleidsplan (structuurvisie) waarin de Ecologische Hoofdstructuur is geregeld.

VERGUNNING

Voor activiteiten of projecten die schadelijk zijn voor de beschermde natuur geldt een vergunningplicht. Hierdoor is in Nederland een zorgvuldige afweging gegarandeerd bij projecten die gevolgen kunnen hebben voor natuurgebieden. Meestal verlenen Gedeputeerde Staten van de provincies de vergunningen, maar bij landsbelangoverschrijdende gebieden doet de minister van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie dit.

ORIENTATIEFASE/VOORTOETS

Bij projecten, plannen en activiteiten in of in de omgeving van een beschermd gebied moet in een vooroverleg tussen het bevoegd gezag en de initiatiefnemer (samen met zijn ecologisch adviseur), worden ingeschat of de voorgestane ontwikkeling een significant negatief effect op dit gebied tot gevolg kan hebben. In deze oriëntatiefase vindt een globale toetsing plaats, de zogenaamde voortoets, waardoor een indicatie van de mogelijke negatieve gevolgen wordt verkregen. Op deze manier kan worden bepaald hoe de verdere procedure dient te worden doorlopen en of vergunningverlening aan de orde is. Het bevordert de voortgang van het proces wanneer de initiatiefnemer een aantal globale onderzoeksgegevens voor dit vooroverleg aanlevert. In voorliggend rapport heeft de ecoloog die gegevens beschreven.

BEOORDELING

In tegenstelling tot de beoordeling in het kader van de Flora- en faunawet, die door de ecoloog wordt gegeven, is voor de Natuurbeschermingswet 1998 het oordeel van het bevoegd gezag nodig (zie ook Vergunning). Teneinde te voldoen aan artikel 3.1.6 Bro moet het oordeel van het bevoegd gezag deel uitmaken van de besluitvorming in de planologische procedure, tenzij het objectief overduidelijk is dat beschermde gebieden niet kunnen worden geschaad door de getoetste ontwikkeling.

Wanneer er geen wetenschappelijke zekerheid bestaat dat er geen significant negatief effect is, moet een passende beoordeling worden uitgevoerd. Indien er mogelijk wel een negatief effect is, maar dit zeker niet significant is, moet een verslechterings- en verstoringstoets worden gedaan. Voor beide toetsen moet de initiatiefnemer de gegevens aanleveren in de vorm van een natuurbeschermingswetrapport. Het bevoegd gezag toetst deze rapportage op verzoek van de initiatiefnemer. In beginsel verleent het bevoegd gezag alleen een vergunning als zekerheid is verkregen dat de activiteit de natuurlijke kenmerken van het gebied niet aantast. Indien een gebied alleen of mede op grond van een eerdere aanwijzing als natuurmonument is aangewezen, geldt voor dat zelfstandige gebied of voor die specifieke aanwijzingscriteria een lichter afwegingskader met een zekere bestuurlijke vrijheid.

VERGUNNINGAANVRAAG

Wanneer het bevoegd gezag een passende beoordeling nodig acht, moet rekening worden gehouden met de ADC-criteria. Het project moet dan achtereenvolgens worden beoordeeld op: mogelijke (A) alternatieven, (D) dwingende redenen van groot openbaar belang en verplichte (C) compensatie. Veel projecten zullen niet aan deze criteria voldoen. Het kan daarom gunstig zijn om bij twijfel over effecten een uitgebreider vooronderzoek te doen in de vorm van een natuurbeschermingswetonderzoek. Een interactief proces tussen de onderzoekers, de initiatiefnemer en zijn ontwerpers, biedt daarnaast de mogelijkheid om het plan zo bij te stellen dat significant negatieve effecten worden voorkomen.

ADC-CRITERIA

De omvang van de effecten wordt getoetst aan de instandhoudingsdoelstellingen van het betreffende beschermd gebied. Deze doelstellingen zijn of worden opgenomen in de aanwijzingsbesluiten en de beheerplannen. In het aanwijzingsbesluit van een Natura 2000-gebied staat vanwege welke soorten en habitatten en om welke reden het gebied is aangewezen. De instandhoudingsdoelstellingen van een gebied mogen niet worden geschaad.

INSTANDHOUDINGSDOELEN

Ten tijde van het schrijven van dit rapport zijn nog niet alle aanwijzingsbesluiten voor de 162 Natura 2000-gebieden klaar. De laatste stand van zaken met betrekking tot de (definitieve) aanwijzingsbesluiten is te vinden op de internet-site van het Ministerie van EL&I (gebiedendatabase). Zolang definitieve aanwijzing nog niet heeft plaatsgevonden, wordt getoetst aan de bestaande gebiedsdocumenten of de conceptaanwijzingsbesluiten.

AANGEWENZEN

Voor alle Natura 2000-gebieden moeten beheerplannen worden opgesteld. In een beheerplan wordt vastgelegd hoe en wanneer de doelen voor een gebied worden gehaald (instandhoudingsdoelstellingen). Activiteiten in en rondom Natura 2000-gebieden (landbouw, recreatie, waterbeheer) die negatieve effecten op de natuur(doelen) hebben, kunnen ook in het beheerplan worden geregeld, waarmee een integrale aanpak wordt bewerkstelligd. Een beheerplan moet binnen drie jaar na aanwijzing als Natura 2000-gebied worden vastge-

BEHEERPLANNEN

steld. Sinds 1 september 2009 zijn voor ruim 80 van de 168 gebieden concept-beheerplannen beschikbaar.

Ecologische Hoofdstructuur

De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is een samenhangende structuur van gebieden met een speciale natuurkwaliteit (doelen). De EHS moet biodiversiteit en duurzame natuurkwaliteit in Nederland waarborgen. De EHS is een beleidsconcept dat zijn wortels heeft in het Nationaal Natuurbeleidsplan van 1990 en een vervolg heeft gekregen in de Nota Ruimte van 2006[AS1]. Provincies zijn verantwoordelijk voor de realisering van de EHS. In het Streekplan, het Provinciaal Omgevingsplan en/of de Provinciale Ruimtelijke Verordening is dit als beleidsdoel opgenomen.

BESCHERMDE GEBIEDEN

De EHS bestaat uit:

- bestaande natuurgebieden;
- toekomstige natuurgebieden;
- beheergebieden.

BESCHERMING

Voor de EHS geldt het beschermings- en compensatieregime uit de Nota Ruimte[AS2], zoals uitgewerkt in de Spelregels EHS (Beleidskader voor compensatiebeginsel, EHS-saldobenadering en herbegrenzen EHS). In het geval van een ruimtelijke procedure worden ingrepen bij EHS-gebieden door het bevoegd gezag, het college van Gedeputeerde Staten van de provincie, getoetst. Wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS mogen niet worden aangetast. Aantasting wordt alleen verdedigbaar geacht als aantoonbaar is dat het project van groot openbaar belang is en er geen redelijk alternatief bestaat. Hier geldt het zogenaamde 'nee, tenzij'-principe. De aantasting moet zoveel mogelijk worden gemitigeerd. Restschade moet worden gecompenseerd.

BEOORDELING

In tegenstelling tot de beoordeling in het kader van de Flora- en faunawet, die door een ecooloog wordt gegeven, is in het geval van effecten op de EHS het oordeel van het bevoegd gezag nodig. Dit komt overeen met de Natuurbeschermingswet 1998. Het college van Gedeputeerde Staten van de betreffende provincie is gewoonlijk het bevoegd gezag. In voorliggend rapport levert de ecooloog wel de argumenten voor dat besluit. Teneinde te voldoen aan artikel 3.1.6 Bro moet het oordeel van het bevoegd gezag deel uitmaken van de besluitvorming in de planologische procedure, tenzij het objectief overduidelijk is dat beschermde gebieden niet kunnen worden geschaad door de getoetste ontwikkeling.

Bijlage 2. Opgave van Het Natuurloket(1) (d.d. 14-3-12)

Km-hok 199-559	Vaatplanten	Zoogdieren	Vogels	Amfibieën	Reptielen	Vissen	Dagvlinders	Libellen	Overige ongewervelden
Rode lijstsoorten	3		10		1				
Licht beschermde soorten	1	4		1					
Middelzwaar en streng beschermde soorten	2			1	1				
Ffw vogels			41						
Hrl bijlage II									
Hrl bijlage IV				1					
Aantal soorten	152	5	41	2	1	1	5	2	
Volledigheid onderzoek	Onbe- paald	Rede- lijk	Slecht /Goed	Slecht	Slecht	Slecht	Rede- lijk	Niet	Niet
Onderzoeks- periode	1990- 2010	2000- 2010	2000- 2010	2000- 2010	2000- 2010	2000- 2010	2000- 2010	2000- 2010	2000- 2010

Bijlage 3. Vleermuizen in het uurhok 11-14 in en rond
het plangebied (5)

Nederlandse naam	Waarneming	Rode lijst	Beschermingsregime
Gewone dwergvleermuis	x		Streng beschermd
Laatvlieger	x	x	Streng beschermd

x = foerageerplaats en overige zomerwaarnemingen

z = zomerverblijfplaats kolonie

p = paarplaats

Bijlage 4. Opgave NDFP - QuickScanHulp 17-04-2012
17:35:07 (2)

Soort	Soortgroep	Bescherming
Levendbarende hagedis	Reptielen	tabel II
Klokjesgentiaan	Vaatplanten	tabel II
Spaanse ruiter	Vaatplanten	tabel II
Wilde gagel	Vaatplanten	tabel II
Steenmarter	Zoogdieren	tabel II
Heikikker	Amfibieën	tabel III
Ringslang	Reptielen	tabel III
Grote modderkruiper	Vissen	tabel III
Buizerd	Vogels	tabel III
Gierzwaluw	Vogels	tabel III
Havik	Vogels	tabel III
Huismus	Vogels	tabel III
Ooievaar	Vogels	tabel III
Roek	Vogels	tabel III
Sperwer	Vogels	tabel III
Das	Zoogdieren	tabel III
Gewone dwergvleermuis	Zoogdieren	tabel III
Gewone grootoorvleermuis	Zoogdieren	tabel III
Laatvlieger	Zoogdieren	tabel III
Rosse vleermuis	Zoogdieren	tabel III
Ruige dwergvleermuis	Zoogdieren	tabel III

Colofon

Opdrachtgever
Gemeente Opsterland

Contactpersoon
A. Idzerda

Rapport
De heer drs. R.G. Meijer
BügelHajema Adviseurs

Fotografie
BügelHajema Adviseurs

Projectleiding
Mevrouw A. Pool
BügelHajema Adviseurs

Projectnummer
184.00.50.00.15

Onderzoek vleermuizen en huismus,
Smidte te Terwispel

Onderzoek vleermuizen en huismus,
Smidte te Terwispel

Inhoud

Rapport

3 december 2012

Projectnummer 184.00.50.00.15.03

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
1.1	Inleiding	5
1.2	Protocol	7
2	Methode	9
2.1	Vleermuizen	9
2.2	Huismus	10
3	Resultaten	13
3.1	Vleermuizen	13
3.2	Huismus	15
4	Conclusie	17
4.1	Conclusie vleermuizen	17
4.2	Conclusie vogels	18
4.3	Andere gebiedsfuncties	19
4.4	Protocol	19
4.5	Wettelijke verplichtingen	19
4.6	Aanbevelingen	20
5	Bronnen	23
5.1	Media	23
5.2	Gegevens	23
5.3	Literatuur	23

Inleiding

1.1

Inleiding

De gemeente Opsterland en woningbouwcorporatie Elkien willen ten behoeve van een goed woonklimaat een aantal woningen aan de straat Smidte in het dorp Terwispel vervangen door nieuwbouw. De aanleiding is dat het dorpshuis uitbreiding behoeft ten koste van een deel van de ijsbaan en de woningen niet meer passen bij de eigentijdse wooneisen. Het stratenpatroon zal daarbij worden gewijzigd.

AANLEIDING

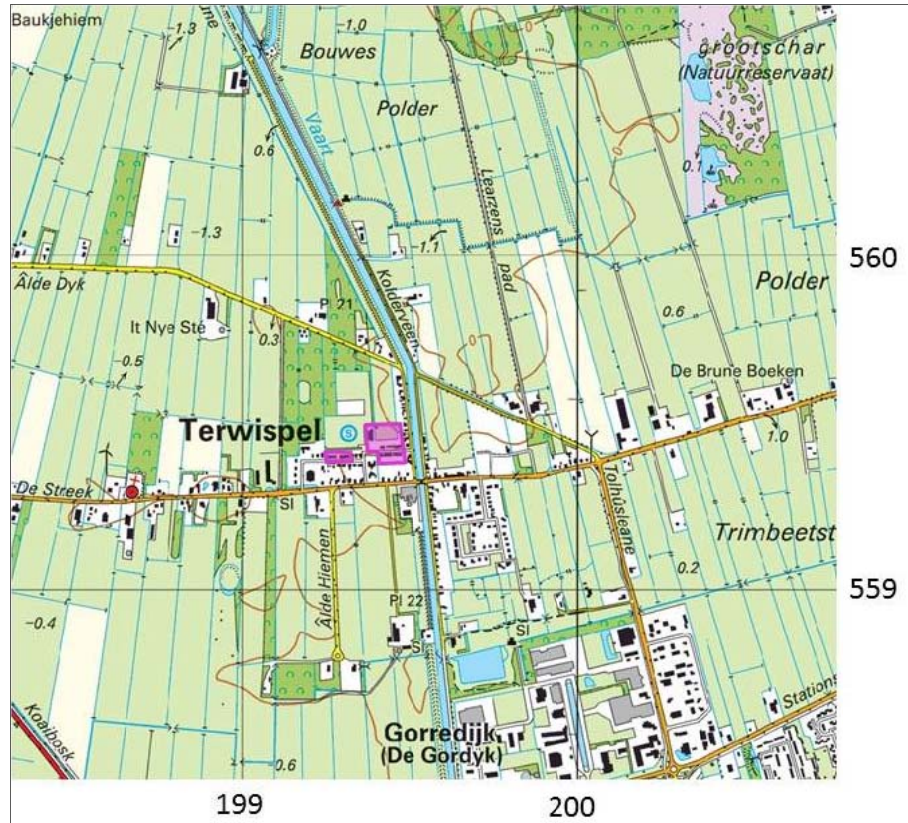
In het kader van de Flora- en faunawet en in aanvulling op het vooronderzoek (Advies Natuurwaarden Smidte) is het noodzakelijk te achterhalen welke soorten vleermuizen in het plangebied voorkomen en of huismus in het plangebied voorkomt en vast te stellen hoe zij gebruikmaken van het gebied. Tevens dient te worden vastgesteld of de ontwikkelingen mogelijk negatieve effecten zullen hebben op aanwezige soorten. Alle vleermuissoorten zijn streng beschermd en staan in tabel 3 van de AMvB artikel 75 Flora- en faunawet en in bijlage IV van de Habitatrictlijn, waardoor ook verblijfplaatsen en essentieel foerageergebied bescherming genieten. Huismus is als soort vergelijkbaar beschermd tijdens alle broedcycli, waarbij bovendien de nestplaatsen het jaar rond bescherming krijgen.

DOEL VAN HET ADVIES

Het gebied betreft een woonstraat die voor 1960 is ontwikkeld parallel aan de hoofdstraat van het dorp, De Streek. Het gaat om twee-onder-een-kapwoningen en rijtjes van drie, vier of vijf woningen van één of twee woonlagen met kap. Ten noorden van het gebied ligt het dorpshuis te midden van de ijsbaan en sportvelden. Daar ten noorden van ligt een jong bos. De bebouwing aan de Alde Dyk langs de Nieuwe Vaart vormt de oostgrens. Kenmerkend zijn gesloten kopgevels, gedekt met aansluitende kantpannen.

PLANGEBIED

De nabijheid van het Natura 2000-gebied Van Oordts Mersken met de Ecologische Hoofdstructuur daaromheen in de beekdalflank geeft een grote kans op natuurwaarden.

Topografische kaart met ligging plangebied (roze)

Dorps huis aan de kant van de beoogde uitbreiding

Bebouwing zuidkant Smidte 19-17 en 1-15

Gevel Smidte 46 aan de westkant

Achterzijde Smidte 2-8 vanaf de ijsbaan

Dit rapport beschrijft de resultaten en conclusies van het nader onderzoek naar vleermuizen en huismus. Het onderzoek heeft plaatsgevonden tussen de maanden mei en oktober van 2012 en is uitgevoerd volgens het protocol voor vleermuisinventarisaties, dat door het Vleermuisvakberaad van het Netwerk Groene Bureaus is opgesteld, en de Soortenstandaard huismus van de Dienst Regelingen (20).

1.2

Protocol

Alle vleermuizen in Nederland behoren tot streng beschermde soorten (tabel 3 van de AMvB van 5 maart 2005) en zijn wettelijk beschermd in het goede voortbestaan van de soort op een plek. Een ruimtelijk plan mag daarom niet worden vastgesteld wanneer de verboden van artikelen 9 tot en met 11 worden overtreden, tenzij er een ministeriële ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet of verklaring van geen bedenking volgens de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht kan worden verleend door de staatssecretaris van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie.

In 2007 is op initiatief van het Netwerk Groene Bureaus een protocol¹ ontwikkeld voor inventarisaties van vleermuizen als 'nader onderzoek' in het kader van de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet 1998 of het beleidskader voor de Ecologische Hoofdstructuur. Het protocol gaat uit van de gebiedsfuncties: winterverblijf, zomerverblijf, kraamverblijf, paarverblijf, vliegroute en jachtgebied. Voor het inventariseren van elk van deze zes functies is per vleermuissoort een aantal, een periode van het jaar en de minimale duur van het veldbezoek vastgelegd. Verder worden eisen gesteld aan de weersomstandigheden en de te gebruiken apparatuur. Het protocol wordt jaarlijks geactualiseerd aan de hand van ervaringen en de nieuwste wetenschappelijke inzichten.

¹ GaN, NGB en Zoogdierverseniging, 2012 Vleermuisprotocol versie 24 februari 2012. Gegevensautoriteit Natuur, Netwerk Groene Bureaus en Zoogdierverseniging, www.gegevensautoriteitnatuur.nl, Utrecht.

M e t h o d e

2

2 . 1

Vleermuizen

Vleermuizen maken gebruik van echolocatie om zich te oriënteren in een gebied en voor het lokaliseren van prooien tijdens de jacht. Tijdens avond- en ochtendbezoeken kunnen vliegende en baltende vleermuizen worden waargenomen door de ultrasone geluiden hoorbaar te maken. Met behulp van ultrasoongeluiddetectoren (batdetectors, Pettersson D240x en D230) met heterodyn-, frequentiedeling- en tijdverlengen-functies is de inventarisatie uitgevoerd. Tijdens deze bezoeken zijn met digitale opnameapparatuur (Creative Zen V, Zoom H2 en Edirol RH 09R) respectievelijk WMA- en WAV-opnamen van de vleermuizengeluiden gemaakt. WMA-opnamen zijn met Cheetah Audio Converter omgezet in WAV-bestanden.

APPARATUUR

Om met zekerheid vast te stellen welke soorten en hoeveel individuen tegelijkertijd zijn waargenomen, worden deze opnames met behulp van de programma's WaveSurfer 1.8.5 en Bat Sound Pro 3.31b op de computer geanalyseerd.

Gewone dwergvleermuis Kraamkolonie rosse vleermuis

Op grond van de terreinkenmerken en databanken kon het voorkomen van laatvlieger (*Eptesicus serotinus*), ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus Nathusius*) en gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) worden verondersteld. De agrarische omgeving doet rosse vleermuis (*Noctylus noctula*) verwachten en het kleinschalige landschap gewone grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*). De waterrijke omgeving maakt dat watervleermuis (*Myotis daubentonii*) en meer-vleermuis (*Myotis dasycneme*) niet zijn uit te sluiten. Bij waarnemingen van rosse vleermuis en laatvlieger wordt tweekleurige vleermuis (*Vespertilio murinus*) vaak niet herkend.

SOORTEN

Ruige dwergvleermuis in nestkast

Er zijn in het plangebied geen bomen met voor vleermuizen geschikte holten en spleten. Wel hebben de woningen een bouwstijl en een kwaliteit die verblijfplaatsen doen verwachten. Gebroken bakstenen en dakpannen, boeisels en kieren in overgangen tussen bouwelementen geven hiervoor aanwijzingen.

LOCATIES Tijdens de bezoeken is geluisterd of vleermuizen gebruikmaken van de woningen en het dorps huis als verblijfplaats en van de straat Smidte en de ruimten rond de gebouwen als jachtgebied of vliegroute. Omdat al bij het eerste bezoek bleek dat laatvlieger de belangrijkste soort was in het plangebied, zijn conform het protocol uitsluitend avondbezoeken uitgevoerd. De bezoeken zijn verspreid over mei, juli, september en oktober 2012 uitgevoerd. Hiermee wordt voldaan aan de eisen, die het onderzoeksprotocol stelt aan onderzoeken naar gebiedsfuncties van vleermuizen. Voor de data, waarnemer en omstandigheden gedurende bezoeken, zie tabel 1.

2 . 2

H u i s m u s

NESTEN Voor het onderzoek naar huismus is het plangebied met de directe omgeving in mei en juni één keer voor zonsondergang en één keer na zonsopkomst onderzocht. De opdracht voor dit onderzoek werd relatief laat verstrekt, waardoor de soortenstandaard niet helemaal kon worden gevolgd. Omdat bij de eerste twee veldbezoeken veel nestlocaties zijn aangetroffen en het beeld bij beide bezoeken consistent was, geeft het onderzoek evenwel een goed beeld. Ten slotte was het uitsluiten van het voorkomen van huismus daarmee niet meer aan de orde.

Tabel 1. Omstandigheden veldbezoeken

Datum en tijd	Waarnemers	Locaties	Weersomstandigheden
Vleermuizen			
29 mei 2012 21.45 - 23.55 uur zon onder 21.57 uur	ing. E.P. de Boer drs. R.G. Meijer ing. D.J. Venema	Smidte 1-19, 2-24 en 32-46	temperatuur 13 °C luchtvochtigheid 82 - 86% W, 1 Beaufort
3 juli 2012 21.30 - 00.10 uur zon onder 22.01 uur	ing. W. de Boer drs. R.G. Meijer ir. G. Nijland	Smidte 1-19, 2-24 en 32-46	temperatuur 21 - 19 °C luchtvochtigheid 62 - 66% ZW, 2 Beaufort
10 september 2012 19.55 - 22.15 uur zon onder 20.04 uur	J. Melis ing. D.J. Venema ing. H. Vlemmix ing. M. Volkers	Smidte 1-19, 2-24, 21-39 en 32-46	temperatuur 17 - 18 °C luchtvochtigheid 73 - 75% ZW, 4 - 3 Beaufort
2 oktober 2012 19.00 - 21.00 uur zon onder 19.13 uur	ing. E.P. de Boer ing. M. Bokje drs. R.G. Meijer ing. D.J. Venema	Smidte 1-19, 2-24, 21-39 en 32-46	temperatuur 15 - 14 °C luchtvochtigheid 79 - 81% 19.10.-.19.34 uur regen ZZW, 4 - 3 Beaufort
Huismus			
30 mei 2012 20.30 - 21.45 uur	ing. E.P. de Boer ing. D.J. Venema	Smidte 1-19, 2-24, 21-39 en 32-46 en De Streek 47-59	temperatuur 14 °C luchtvochtigheid 82 - 86% W, 1 Beaufort
12 juni 2012 7.35 - 8.35 uur Zon op 5.17 uur	ing. D.J. Venema	Smidte 1-19, 2-24, 21-39 en 32 46 en De Streek 47-59	temperatuur 12 °C luchtvochtigheid 82 - 85% NO, 4 - 5 Beaufort

R e s u l t a t e n

3

3 . 1

V l e e r m u i z e n

Op 29 mei 2012 waren vanaf 22.20 uur sociale geluiden van een van de grotere vleermuizen te horen bij de kopgevel van Smidte 17. Tussen 22.25 en 22.40 uur zijn hier dan ook acht exemplaren laatvlieger uitgevlogen. Deels jaagden die alleen of met zijn tweeën in de achtertuinen van Smidte 1 tot 19 en deels vlogen ze via de straat weg. De rondvliegende exemplaren passeerden het gangetje tussen de nummers 15 en 17 herhaaldelijk. Bij de kopgevel van Smidte 39 was om 20.21 uur vleermuisgeluid te horen. Om 22.20 en 22.22 uur vloog er een laatvlieger rond Smidte 39 en 41, net buiten het plangebied. Daarna was deze of een ander exemplaar een tijd lang aan het foerageren langs de opgaande beplanting tussen de sportvelden en de achtertuinen van Smidte 26 tot en met 46.

29 MEI 2012

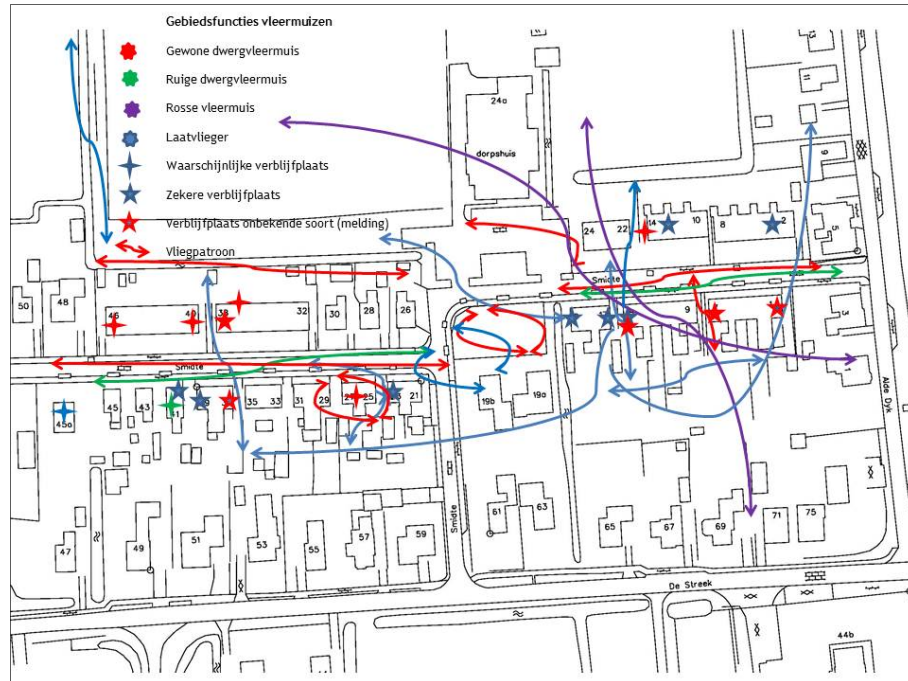
Tussen 22.27 en 23.09 uur was af en toe een exemplaar gewone of ruige dwergvleermuis al foeragerend te horen in straat. De solitaire gewone dwergvleermuis vloog om 23.08 uur een tijd boven het speeltuintje tegenover het dorps huis.

Om 22.29 en 23.10 uur was een rosse vleermuis te horen boven of nabij het plangebied.

Op 3 juli 2012 vlogen er 22 exemplaren laatvlieger uit de kopgevel van Smidte 15. Daarvan vlogen er 17 via de achtertuinen, om tussen Smidte 35 en 37 door over te steken naar het gangetje tussen Smidte 38 en 40 om de sportvelden en het achterliggende bos te bereiken. Tussen 22.24 en 22.42 uur zijn daadwerkelijk zeven exemplaren laatvlieger vastgesteld tussen nummer 35 en 37. De andere vijf exemplaren vlogen via de parkeerplaats voor het dorps huis naar de sportvelden. Van 22.22 tot 22.37 uur en van 23.11 tot 23.14 uur jaagden er één of twee exemplaren boven de achtertuinen van Smidte 1 tot en met 19. Om 22.49 uur was een laatvlieger boven de ijsbaan te horen. In het oostelijke deel van de Smidte was vrijwel voortdurend zowel een gewone als een ruige dwergvleermuis te horen. Uit de kopgevel van Smidte 38 is om 22.34 uur een gewone dwergvleermuis uitgevlogen. Vanaf 22.22 uur was een ruige dwergvleermuis in de straat te horen en vanaf 22.55 uur kreeg de uitgevlogen gewone dwergvleermuis gezelschap, waarmee hij afwisselend door de straat en langs de achtertuinen bij de sportvelden vloog.

3 JULI 2012

Om 22.56 uur vloog een rosse vleermuis over en vloog boven de ijsbaan of de sportvelden op enige afstand een meervleermuis.

Overzichtskaart verblijfplaatsen en vliegroutes of foerageergebied van vleermuizen

10 SEPTEMBER 2012

Op 10 september 2012 was aan de oostkant de Smidte nummer 17-19 bewoond door meerdere exemplaren laatvlieger. Opvallend was dat op het ene exemplaar uit Smidte 19 na alle exemplaren uit Smidte 17 kwamen. Ze vlogen via de achtertuin, tussen Smidte 19b en De Streek 61 door, via de achtertuinen van beide straten, tussen Smidte 35 en 37 en dan 38 en 40 door, naar de sportvelden en achterliggende bos. Andere exemplaren laagvlieger vlogen uit Smidte 23 en buiten het plangebied uit Smidte 41. Rond 20.14 uur jaagde een laatvlieger door de achtertuinen van Alde Dyk 3 en 5 dwars over de Smidte. Tussen 21.21 en 21.30 uur jaagden één of twee exemplaren laatvlieger in de tuinen achter Smidte 1-19.

Er is een gewone dwergvleermuis uit de kopgevel van Smidte 15 en één uit Smidte 38 gekomen. Bij de kopgevel van Smidte 46 klonken rond 20.40 uur baltsroepen. De uitvlieger uit nummer 7 maakte zich om 20.31 uur bekend als mannetje en vloog om 20.40 weer in, in de nok van nummer 7, binnen een minuut gevolgd door twee andere exemplaren. De dubbele woning Smidte 25-27 werd de hele avond als foerageergebied gebruikt door een gewone dwergvleermuis. Dit doet verwachten dat in dit pand een paarplaats van een solitair mannetje is.

Een aantal keren vloog een rosse vleermuis hoog over het plangebied en de sportvelden.

2 OKTOBER 2012

Maandagavond 2 oktober 2012 werden onmiddellijk na aankomst in het plangebied zes uitvliegende exemplaren laatvlieger gezien uit de kopgevel van Smidte 19. Aangezien het kort daarop begon te regenen, vlogen er om 19.19 uur ook ten minste twee exemplaren weer in. Ondertussen probeerde een individu ruige dwergvleermuis te foerageren onder de bomen op de parkeer-

plaats voor het dorpshuis (Smidte 24a). Kort nadat de regen stopte (19.36 uur), zijn twee exemplaren laatvlieger rond de woningen Smidte 9-15 en in de achtertuinen van de woningen Smidte 1 tot en met 19 gehoord. De rest van de avond waren de beide mannetjes van Smidte 7 en 15 aanwezig en jaagden één of twee individuen ruige dwergvleermuis in het oostelijke deel van de straat en rond de woningen. Tussen 19.50 en 20.00 uur kregen beide mannetjes afwisselend bezoek van een andere gewone dwergvleermuis, waarschijnlijk een vrouwtje. De lantaarnpaal voor Smidte 17 was gedurende de hele avond een voorkeurslocatie. Buiten het plangebied liet zich een mannetje gewone dwergvleermuis horen achter Alde Dyk 5.

Aan de westkant waren gedurende de hele avond de kopgevels van Smidte 38 en 46 en de dubbele woning Smidte 25-27 paarplaats voor in totaal drie mannetjes gewone dwergvleermuis. Om 19.17 uur vloog tijdens de regenbui een laatvlieger uit de kopgevel van Smidte 23. Net buiten het plangebied wees een ruige dwergvleermuis uit Smidte 41 met baltsroepen zijn paarplaats aan.

Rond 20.00 uur vloog een paar keer een rosse vleermuis in de buurt van het plangebied.

Door bewoners zijn tijdens de veldbezoeken keutels en dode vleermuizen gemeld en door de onderzoekers zijn bij een aantal gevels keutels gevonden. De keutels op de vliering van Smidte 4 en 12 zijn te herleiden tot een grote groep laatvlieger. De keutels langs de gevel van Smidte 23 en 39 zijn van één of enkele exemplaren laatvlieger. De keutels langs de kopgevels van nummer 7, 14, 27, 38 en 46 zijn van een enkele dwergvleermuis. Dode vleermuizen zijn gemeld bij Smidte 1, 17 en 37. Op de bewoning van de nummers 4 en 12 na, zijn alle meldingen en keutelvondsten bevestigd door waarnemingen van uitvliegende dieren.

OVERIGE WAARNEMINGEN

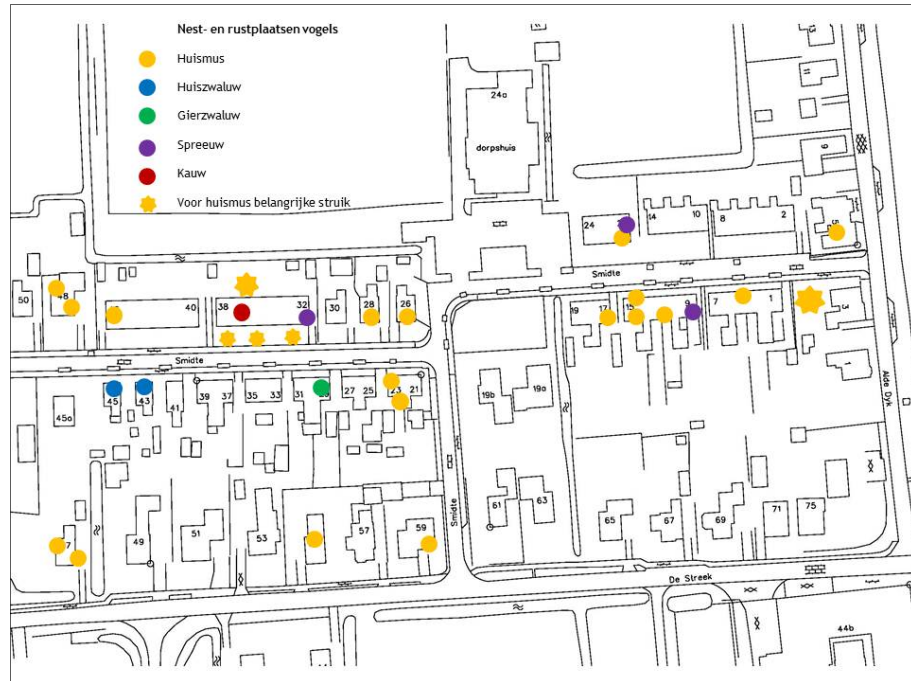
3 . 2

H u i s m u s

Op 30 mei 2012 is behalve huismus ook een nest van gierzwaluw aangetroffen in de dubbele woning Smidte 29-31. Gierzwaluw geniet een vergelijkbare bescherming. Nesten van huismus zijn vastgesteld in Smidte op de grens van 3 en 5, 11, 15 (voor- en achterkant), 17, 22, 23 (voor- en achterkant) en 46. In alle gevallen betreft het de dakrand langs de dakgoot of de kantstenen van de dakpannen langs de kopgevels (zie kaart voor plekken).

30 MEI 2012

De aangetroffen nesten van huiszwaluw (Smidte 43 en 45), kauw (schoorsteen Smidte 36) en spreeuw (Smidte 9, 22 en 32) zijn buiten het broedseizoen niet beschermd, omdat deze soorten bekend staan als goed in staat om elk jaar een nieuw nest te bouwen en meestal niet terugkerend naar een eerder gebruikt nest.

Overzichtskaart van nestplaatsen van vogels

12 JUNI 2012

Op 12 juni 2012 zijn alleen de zingende mannetjes, nestlocaties van huismus en het nest van kauw teruggevonden die eerder waren ontdekt. In de nestlocaties van huismus waren piepende jongen te horen en vlogen ouderdieren af en aan. In het plangebied zijn negen nestlocaties vastgesteld: Smidte 5/7, 11, 15 (voor en achter), 17, 22, 23 (voor en achter) en 46.

Conclusie

4

4 . 1

Conclusie vleermuizen

Door de late aanbesteding is het veldonderzoek relatief laat op gang gekomen. Dat was op tijd voor de te verwachten vleermuissoorten, maar eigenlijk te laat voor de vogels. De combinatie van terreinomstandigheden en de waarnemingen rechtvaardigt toch de conclusie dat het terrein voldoende is geïnventariseerd op het voorkomen van zes gebruiksfuncties van vleermuizen en nestlocaties van huismus en gierzwaluw.

PROCEDURE

Er zijn alleen op 3 juli 2012 bij de kopgevel van Smidte 15 concentraties van grotere aantallen van een soort aangetroffen, die een kraamkolonie in het plangebied van in dit geval laatvlieger waarschijnlijk maken.

KOLONIE LAATVIEGER

- Wat er uitvloog was volwassen.
- Na het uitvliegen van 22 exemplaren was het stil in het pand.
- Gedurende de verdere avond zijn geen invliegers weer gezien.

Dit maakt de conclusie waarschijnlijk dat er geen jongen aanwezig waren en het een mannenkolonie betreft. Op 29 mei 2012 zaten waarschijnlijk al acht van deze vleermuizen aan de andere kant van het paadje in de tegenoverliggende kopgevel van nummer 17. Op 3 oktober 2012 zaten er altijd nog zes exemplaren laatvlieger aan de andere kant van dat pand in de kopgevel van nummer 19, waar bovendien weer twee voor de regen gingen schuilen. Daarnaast zitten solitaire exemplaren laatvlieger in Smidte 23, 29 en 41. Het pand 45a, net buiten het plangebied, is op zijn minst verdacht als verblijfplaats van laatvlieger.

De vlieringen van nummer 4 en 12 worden waarschijnlijk door de hele kolonie, inclusief de vrouwtjes, gebruikt als winterverblijf. Gezien de waarschijnlijk 22 mannetjes die zijn geteld en de hoeveelheid mest, gaat het om een kolonie van zeker 50 dieren, maar mogelijk om veel meer.

In totaal gaat het om zes zomerverblijfplaatsen en zeker twee winterverblijfplaatsen van laatvlieger.

Gewone dwergvleermuis is uiteindelijk met zekerheid vastgesteld in Smidte 7, 15, 38 en 45 en hoogstwaarschijnlijk ook in nummer 1, 14, 25-27, 36 en 40. Het gaat in de eerste vier gevallen in elk geval om paarplaats van een solitair mannetje. In de andere gevallen gaat het waarschijnlijk ook om solitaire verblijfplaatsen. Voor een kraamkolonie zijn geen aanwijzingen. De aanwezigheid van ten minste vier mannetjes en het af en toe verschijnen van een tweede gewone dwergvleermuis die geen sociale roepen liet horen, doet vermoeden dat er vrouwtjes in de buurt wonen en er in Terwispel ook een kraamkolonie zit, echter niet in het plangebied.

SOLITAIRE DWERGVLEERMUIS

Het is waarschijnlijk dat net buiten het plangebied, in Smidte 41, een ruige dwergvleermuis een verblijfplaats heeft. Aangezien solitaire meestal mannetjes zijn en de vrouwtjes van deze soort 's zomers in Scandinavië of de Baltische Staten leven, gaat het om een mannenverblijf. Er zijn meerdere exemplaren tegelijk gehoord en ruige dwergvleermuis is evenveel, zo niet meer dan gewone dwergvleermuis gehoord tijdens de veldbezoeken. Daarom is het waarschijnlijk dat er nog één of twee mannetjes ruige dwergvleermuis een verblijfplaats aan de Smidte hebben. Mogelijk gaat het dan om de niet met zekerheid vastgestelde verblijfplaatsen op nummer 1, 14, 25-27, 36 en 40.

ONBEKEND In totaal gaat het om zeker vier paarverblijven en, inclusief deze, mogelijk negen zomerverblijven van gewone dwergvleermuis. In alle gevallen lijkt het te gaan om solitaire plekken of verblijfplaatsen van een paar individuen. Van ruige dwergvleermuis zijn zeker twee solitaire zomerverblijfplaatsen te verwachten in het plangebied, maar de locatie daarvan is niet vastgesteld. Aangezien ruige dwergvleermuis ook gebruik maakt van boomholten, is het denkbaar dat het om bomen direct buiten het onderzochte plangebied gaat.

OVERIGE SOORTEN Van de als gevonden gemelde dode vleermuizen in de panden Smidte 1 en 37 is niet na te gaan om welke soort het gaat. In beide gevallen gaat het echter om een verblijfplaats op een ander moment in het jaar en laatvlieger of gewone dwergvleermuis is het meest waarschijnlijk. Gezien het moment van verschijnen en de schaarse waarnemingen, hebben rosse vleermuis en meervleermuis elders een verblijfplaats. Watervleermuis, gewone grootoorvleermuis en tweekleurige vleermuis zijn ondanks de verwachting niet waargenomen.

4 . 2

Conclusie vogels

JAARROND BESCHERMDE NESTEN

Een nest van gierzwaluw is aangetroffen in de dubbele woning Smidte 29-31. Nesten van huismus zijn vastgesteld in Smidte op de grens van 3 en 5, 11, 15 (voor- en achterkant), 17, 22, 23 (voor- en achterkant) en 46. Het betrof in totaal negen nesten in de dakrand boven de dakgoot of de kantstenen langs de kopgevels.

De aangetroffen nesten van huiszwaluw (Smidte 43 en 45), kauw (schoorsteen Smidte 36) en spreeuw (Smidte 9, 22 en 32) zijn alleen tijdens het broedseizoen beschermd.

4 . 3

A n d e r e g e b i e d s f u n c t i e s

De straat Smidte, de achtertuinen en de randen langs de sportvelden en de ijsbaan zijn voor vleermuizen foerageergebied. Alleen in het parseizoen is de paarplaats voor de vier solitaire mannetjes gewone dwergvleermuis essentieel foerageergebied te noemen, maar dan in directe relatie tot de verblijfplaats. Verder is voor laatvlieger waarschijnlijk de nabijheid van het bos belangrijk.

FOERAGEERGEBIED

Voor huismus zijn de struiken (meidoorn, hulst) voor en achter de nummers Smidte 32 tot en met 38 belangrijk. Ook dit lijkt meer de beschikbaarheid van struiken in de nabijheid van de verblijfplaatsen (nesten) te betreffen.

4 . 4

P r o t o c o l

De Smidte 1 tot en met 48 zijn tussen 29 mei en 3 oktober 2012 vier keer bezocht. Daarmee is voldaan aan het vleermuisprotocol. Daarbij zijn twee bezoeken in de kraamperiode van gewone dwergvleermuis afgelegd. Uit de resultaten bleek dat laatvlieger in dit gebied zo mogelijk belangrijker is, maar 's zomers vooral voor mannetjes. Daarom was het niet belangrijk dat het eerste bezoek volgens het protocol voor de kraamperiode van laatvlieger viel. Voor de paarperiode is behalve met beide soorten dwergvleermuis, expliciet rekening gehouden met het enige dat bekend is over paarplaatsen van laatvlieger in Noord-Nederland (Ezinge, eind september 2011). Hiermee is ruimschoots aan het protocol voldaan.

VERBLIJFPLAATSEN IN
BEBOUWING

4 . 5

W e t t e l i j k e v e r p l i c h t i n g e n

Er zijn doorslaggevende aanwijzingen dat er binnen het plangebied aan de Smidte 8 wettelijk beschermde vaste verblijfplaatsen van laatvlieger en zeker vier en mogelijk negen vaste verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis aanwezig zijn. Voor gewone dwergvleermuis zegt de soortenstandaard dat elke verblijfplaats viervoudig moet worden gecompenseerd. In het licht van de beschikbare verblijfplaatsonderzoeken is dit echter een onderschatting, waarvan het de vraag is of die in een beroepsprocedure overeind blijft. Zevenvoudige vervanging lijkt het minimum, waarbij vervangende verblijfplaatsen beschikbaar moeten zijn, ruim voor de gebruikperiode daarvan ingaat (denk aan een zomer eerder voor zomerverblijf). Formeel geldt voor vervanging van zomerverblijfplaats van gewone dwergvleermuis een gewenning van drie maanden in actieve periode. Voor laatvlieger is geen norm bekend. Hierbij zal moeten worden uitgegaan van een vijftienvoudige vervanging, die twee jaar van te voren beschikbaar is en waarvan het gebruik door monitoring is zeker

VASTE VERBLIJFPLAATSEN

gesteld. Dat telt op tot 120 nieuwe locaties voor laatvlieger en 60 voor dwergvleermuis voor vervanging van alle verblijfsfuncties in het gehele plangebied.

Het plangebied is een slechts ondergeschikt onderdeel van foerageergebied voor de populaties van de vijf aangetroffen soorten. Het nabijgelegen bos en voor rosse vleermuis en mogelijk laatvlieger de sportvelden en ijsbaan zijn belangrijke foerageergebieden, maar blijven vrijwel volledig beschikbaar.

Van huismus zijn negen en van gierzwaluw is één nestlocatie vastgesteld. Daarnaast zijn een aantal struiken van belang als leefgebied in relatie tot de nesten van huismus.

Nestlocaties van huismus moeten tweevoudig en die van gierzwaluw viervoudig worden vervangen. Dat leidt tot respectievelijk achttien en vier nestplaatsen zoals een vogelvide, inbouwstenen of pannen met huifjes of speciale nestkasten.

ONTHEFFINGSAANVRAAG
SLOOP

Voor het slopen van de woningen moet een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet voor het vernietigen van een vaste verblijfplaats van vijf streng beschermde soorten worden aangevraagd. Hiervoor moet een dwingende reden van groot openbaar belang worden aangetoond. Daarnaast moet door middel van vastgelegde compenserende maatregelen en een ecologisch werkprotocol zeker worden gesteld dat het goede voortbestaan van de soorten: laatvlieger, gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, huismus en gierzwaluw wordt gewaarborgd bij de veranderde dorpsinrichting en het gebruik. Een doordachte fasering van de werkzaamheden en het integraal opnemen van de voorzieningen in de nieuwbouw maken dit goed mogelijk.

4 . 6

A a n b e v e l i n g e n

HANDHAVEN

Nu is vastgesteld dat de verblijfplaats van laatvlieger zich in het pand Smidte 17-19 bevindt, valt te overwegen deze woning in het nieuwe inrichtingsplan te handhaven. Bij eventuele renovatie van de woning bestaat dan wel de noodzaak voor een ecologisch werkprotocol. Er is daarvoor dan geen ontheffingsprocedure nodig.

NIEUWBOUW

Door aandacht voor het medegebruik van de gebouwen kan de aanwezigheid van vleermuizen worden bevorderd. Het gaat er hierbij om voor vleermuizen geschikte restruimten aan te brengen en dakpannen en spouwstenen te plaatsen in de nieuwbouw. Hiermee worden vaste verblijfplaatsen gecreëerd voor gebouwbewoners als gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger.

FASERING EN MONITORING

Het kan verstandig zijn hiermee vanaf de eerste nieuwbouw rekening te houden en een ruime overcapaciteit te realiseren. Recent onderzoek (19) heeft

uitgewezen dat zelfs een opportunistische soort als gewone dwergvleermuis over een periode van tien jaar maar 20% van de aangeboden verblijfplaatsen in gebruik neemt. Dit geldt zelfs wanneer deze verblijfplaatsen bouwkundig identiek lijken te zijn aan de vernietigde plekken. Bij alternatieve verblijfplaatsen en voor laatvlieger is het gebruik nog lager. Fasering van de bouw- en sloopwerkzaamheden en monitoring van de vleermuisactiviteiten is daarom gewenst.

Door nieuwe beplantingen uit te voeren met inlandse katjes-, bloem- en besdragende soorten bomen en struikbeplantingen, kan het jachtgebied van vleermuizen worden verbeterd.

INRICHTING

Bronnen

5

5.1

Media

1. www.natuurloket.nl. Het Natuurloket is een onafhankelijke informatie-makelaar die gegevens over beschermde soorten toegankelijk maakt. Het Natuurloket is een initiatief van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en de Vereniging Onderzoek Flora en Fauna (VOFF);
2. www.telmee.nl. Invoerportaal van de landelijke Particuliere Gegevens-beherende Organisaties (PGO's), op de site is tevens verspreidingsinfor-matie van planten en dieren te vinden;
3. www.waarneming.nl. Dit is een website van vrijwilligers, waarop na-tuurwaarnemingen in Nederland worden verzameld, op de site is ver-spreidingsinformatie van planten en dieren te vinden;
4. www.zoogdieratlas.nl juni 2010;
5. www.vzz.nl 2010.

5.2

Gegevens

6. Zoogdierdatabank van de Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbe-scherming, Arnhem.

5.3

Literatuur

7. Stichting voor Bodemkartering, Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000. Toelichting bij kaartblad 11 West Heerenveen, Wageningen 1986.
8. Grote Historische Atlas Friesland, Uitgeverij Nieuwland, Tilburg 2006.
9. Grote Historische Atlas van Nederland 1:50.000, 2 Noord-Nederland 1851-1855, Groningen 1990.
10. Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk, J.B.M. Thissen, Atlas van de Nederlandse zoogdieren (verspreidingsperiode 1970-1988), Stichting Uitgeverij KNNV, Utrecht 1992.
11. BügelHajema Adviseurs, Advies Natuurwaarden Smidte Terwispel, 184.00.50.00.15, Assen-Leeuwarden, mei 2012.

12. Dijkstra, V., Belangrijkste zoogdiergebieden in Nederland; mededeling 37 van de Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming (VZZ), Utrecht 1997.
13. Kapteyn, K., Vleermuizen in het landschap: Over hun ecologie, gedrag en verspreiding (periode 1980-1993), Schuyt & Co Uitgevers en Importeurs en Provincie Noord-Holland, Haarlem 1995.
14. Lange, R., P. Twisk, A. van Winden en A. van Diepenbeek, Zoogdieren van West-Europa, Stichting Uitgeverij KNNV en Vereniging Natuurmonumenten, Utrecht 1994.
15. Limpens, H., K. Mostert en W. Bongers, Atlas van de Nederlandse vleermuizen: Onderzoek naar verspreiding (periode 1986-1993) en ecologie, KNNV Uitgeverij, Utrecht 1997.
16. Simon, M., S. Hüttenbügel and J. Smit-Vierguts, Ecology and Conservation of Bats in Villages and Towns, Schriftenreihe für Landschaftspflege und Naturschutz Heft 77, Bundesamt für Naturschutz, Bonn - Bad Godesberg 2004.
17. Wymenga, E., A. Brenninkmeijer, L. Heikoop & J. Schut (red.), Speciale beschermingszones en beschermde soorten in Fryslân (verspreidingsperiode 1995-2005), A&W-rapport 486, Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek bv, Veenwouden 2006.
18. Dienst Landelijk Gebied, Handreiking Flora- en faunawet, Voor werkzaamheden en activiteiten in het kader van bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke inrichting en ontwikkeling, versie 1.1 (werkkader intern), 31 oktober 2008.
19. Dienst Regelingen, Wijziging beoordeling ontheffing Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen, brief met referentie ffw2009.corr.046, 26 augustus 2009.
20. Dienst regelingen, Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, Soortenstandaard Gierzwaluw, *Apus apus*, december 2011
21. Dienst regelingen, Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, Soortenstandaard Huismus, *Passer domesticus*, december 2011
22. Dienst regelingen, Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, Soortenstandaard Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*, december 2011
23. Dienst regelingen, Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, Soortenstandaard Ruige dwergvleermuis *Pipistrellus Nathusii*, december 2011

Colofon

Opdrachtgever
Gemeente Opsterland
De heer A. Idzerda

Woningbouwvereniging Elkien
De heer E. Heida

Rapport
De heer drs. R.G. Meijer
BügelHajema Adviseurs

Fotografie
BügelHajema Adviseurs

Projectleiding
Mevrouw ir. A. Pool
BügelHajema Adviseurs

Projectnummer
184.00.50.00.15.03